

Marijan Lipovšek:

Za Božič na Golnem vrhu

Od nekdanj ljubim božične dneve. Premnoge oblike, ki jih ustvarjata sneg in mraz, dihajo v naše duše čar svetih dnevo, ki so polni zbranosti, miru in pobožnosti. Naše čustvovanje pronikne v okolico in jo začuda spremeni. Uboga smrečica — kaj je še tisto nebogljen drevesce, ki se krivi pod pezo nabranega snega? O ne, postala je sveto božično drevo, postala je velika bela sveča, ki gori na čast božjemu detetu in v uteho našim nemirnim dušam! Ali je zimski gozd še množica dreves, ki strmo stoje, obdana s plaščem neprodirnega molka? Gozd je postal velika bela cerkev, v kateri veličastne orgle zimske lepote pojo slavo Bogu za vse krasote, ki jih siplje na zemljo. Sveto polnočnico, zgodnjo zornico in slovesno veliko mašo praznuje tedaj narava; a v naših srcih je vzklik, glasnejši ko orgle na koru in petje zborov, vzklik v slavo prelepe matere prirode, vzklik hvaležnosti za mir in uteho, ki jo vliva v naše duše njena prečudna moč. —

Še lepša nego hoja po visokem alpskem svetu je tedaj hoja po sredogorju. Zasneženi gozdovi so tišji, mirnejši in manj vsiljivi kakor strme gore, iz katerih mogočne lepote čujemo le slovesne, zmagujoče melodije. Pesem nižjega hribovja je ponižnejša, mehkejša in slajša. Zdi se, kakor da bi srebrni glasovi klicali v tihe gozdne odmeve stari in milosti polni božični klic...

Na jugovzhodu od Polhovgrajskih Dolomitov tja proti Vrhniku in Žirem je dežela od rok in malo znana. Gorski hrbti od Pasje ravani čez preval nad Lučnami do Smrečja pod Sv. Tremi Kralji so deveta dežela za ljubljanske planince, zaverovane v Planico in v Bohinj. Prav tako! Vedela sva s tovarišem, da bova dva dni bivala sama v samotnem gozdnatem sredogorju, ki ga kronajo plešaste glave planih hrbtov. Na (Sveti dan) sva kakor pobožna romarja nastopila pot.

Nad Barjem je ležala gosta megla. Mraz, ivje in gosti dih sape krog naju. V kmečki voz, ki je v Drenovem griču zdrdral mimonaju, je bil vprežen konj, ves bel v kosmati grivi, ob nozdrvih in na koničastih uhljih. Sključeno se je zavijal voznik v kožuh, krog njega je plaval oblak zgoščenega puha. Pripenjala sva smuči in ostala sama na tihi cesti. Barje je segalo z zadnjimi znamenji v dvigajočo se ravan. Dolge njive, pobeljene s srežem, so ležale med vrstami drevja ob ozkih, ravnih prekopih, ki so se izgubljali v meglo. Nad zemljo je legal dih prostranosti, kakor na širni ravnini. Zavila sva

po cesti proti Horjulu. Kakor v zimski stepi je ležalo vse naokrog pod snegom. Tu ivnat grm, tam slabo shojena pot, tu vodica zamrzlega potoka, tam beli srež na rjavi travi, ki jo je razgalila zadnja odjuga. Brez vsake toplote se je dvignila motno rdeča plošča jutranjega solnca. Iz nje ni bilo žarkov, zdelo se je, da tudi svetlobe ne; tako bedno in brez moči je stalo na nebu, le velik kolut z učinkom navadne svetilke.

Polagoma sva se dvignila v klanec, kjer se cesta v loku zvije na sedlo vrh nizkega hrbta. Kakor sva prihajala višje, tako se je redčila megla. Najprej so se odgrinjale modre krpe neba, nato so se zasvetili šopi meglenih zastorov skozi drevje ob cesti, končno je zavladal zmagovit solnčni sij brez sive spremljevalke, ki je obležala doli na Barju. Cesta drži v ovinku pod Lesno brdo. Udarila sva kar na levo čez močvaro, ki je bila vsa poledenela. Potok, ki teče sredi nje, se razliva na obeh krajih po močvirnatem, mehkem svetu. Oster mraz je prekril vodo z ledeno skorjo in je na njej v družbi z meglo, ki jo je bilo pregnalo solnce, posejal čudovite skupke sreža v ledenih rožah, ki so poganjale po vsej iskreči se površini v velikih in malih šopih, tu neznatne, tam bohotne. Bila je igra prelestnih svetlob in živih utrinkov, da je jemalo vid.

Poiskala sva most čez potok, ki ga je pokrival led, pretanek za najino težo. Po ozkem belem kolovozu sva drsela počasi proti horjulski cesti. Dosegla sva jo kmalu za vasjo Zaklancem in zavila v hrib.

Tačas je solnčni sij obledel. Visoke mrene so se pritihotapile na modro nebo. Zdelo se je, kakor da bi jasen in vesel napev dobil otožen prizvok. Tenka mreža oblakov je začuda naglo segala po nebu. Že se je gubala v temnejše ovčice, že se snežena površina ni več isknila v žaru, že je ležala nema in je svetila le z lastno mrtvo belo barvo. Hodila sva strmo navkreber mimo črnih dreves in prečila široko pobočje na levo. Zastrmela sva v nebo. Tenak pas oblakov je razpršil solnčne žarke in pričaral na nebo še drugo solnce. Dve slabotni leščerbi sta viseli na nebu in za kratek čas obsijali belo zemljo pod seboj.

Stopala sva po ozki stezi navzgor. Strmine so bile skoraj kopne, prav pomladne. Pod smrekami je hreščal sren, na goljavah sva hodila po blatu, v sencah je ležal pršič. Zadnja velika vijuga naju je privedla k cerkvi na Koreni. Pod obledelimi ostanki starih fresk sva južinala. Bilo je hladno, toda videla sva, da se je ojužilo. V slepi svetlobi, v kateri ne ločiš, kaj je z brega in kaj v breg, sva smučala mimo Ulake na široki hrbet med Horjulsko in Polhovgrajsko dolino. Ozka gaz nama je bila prej v napoto kakor v prid, ko sva se zibala nad globokimi stopinjami. Skozi brezov gozdič sva dospela do lepe vrtače. Nad njo se je dvigal gozdnat rob, preko katerega sva se v globokem snegu trudoma preborila na plano tik pod visoko belo glavo. V imenitnem smuku sva zdrknila nizdol h kapelici, kjer seka kolovoz od Sv. Mihaela v Samatórici gorski hrbet počez in drži v vas Kožljek na severnem pobočju. Čez goljave sva se dvignila na strmo sleme Kožljeka (788 m).

Visoki, gosti in enakomerni oblaki so prepregli nebo. Na jugu okrog Krima je bilo kar mračno. V dalje so segali oblaki z dolgimi jeziki, a tik nad visokimi gorami na severnem obzorju so obstali, kakor da nama ne bi hoteli prikriti krasote Julijcev, Karavank in Grintavcev, ki so se vrstili v sijaju. Bil je čuden pogled. Gore tam

Pogled v Horjulsko dolino

Foto M. Lipovšek

daleč so žarele v solncu, nad njimi je ležal ozek trak modrine, vanjo pa je segala sivina in je iz tistih dalj prekrivala vse visoko nebo tja čez Barje daleč v Dolenjsko hribovje. Nekam tuje so se razvrstile gore. Nikoli jih nisva gledala odtod v tem svojevrstnem redu, ki ga je ostra jasnina še poudarjala. V bližini so stali strmi mogotci naših Dolomitov: Grmada, Polhovgrajska gora in široki Tošč, vsi v plaščih mraza in snega, skupina resnobe, divjine in klenosti.

Bil je dan nenavadnega miru. Gledala sva v našo deželo pod sé in zdelo se mi je, da je ta dan kakor simbol za naš narod.

Prepihal naju je mrzel veter. Strmo sva zakrmila z vrha v Samatórico in dospela v prevalo, čez katero drži cesta iz Horjula v dolino Male vode. Koj s ceste sva zavila na levo in skozi gosto gmajno in čez goličave gazila v vasico Sv. Jošt. Dolga je bila pot. Daleč čez poldne je kazala ura, ko sva mimo dveh cerkvic dospela na izhoden kolovoz. V velikem ovinku naju je vodil iz vasi v ozko grapo in iz nje čez strme, zasnežene travnike do malega zaselka. Od tam sva se držala močno na levo, da sva dospela na cesto, ki vodi na Smrečje. V mraku sva prišla do hiš in našla prenočišče.

V nizki, mračni izbi košate hiše, v kateri sva se nastanila, je bilo hladno. Velika peč ni hotela razgreti vlažnega zraka. Neprijetni mraz, ki ga večinoma najdeš v neprezračenih kmečkih hišah, sva preganjala z imenitnim sadjevcem. Na peči so ležala dekleta, ob mizi so pili fantje. Pijača, to je edino veselje po sedmih dnevih dela! ... Kje le so prosvetljenci, ki vodijo in učé naš narod? Kje je resnična prosveta, ki gre med ljudstvo in ga uči prav živeti? Kje je načrtno gospodarstvo, ki bo smotrno pospeševalo kaj koristnejšega in moralnejšega od vinogradov in vinopitja? Očividno nam statistike ničesar ne povedo, pa je — tako bi dejal človek z odprtimi očmi — prilično dvanajsta ura za prepород našega naroda!

V majhno sobo sva se spravila spat. Gospodinja je zakurila peč, a pomagalo ni mnogo. No, razvajena nisva in za silo sva že prestala tisto noč, speč postrani in obračajoč se »na povelje«.

Zgodaj sva vstala. Bilo je še čisto temno, ko sva hodila po ozki gazi na cesto in prek nje v goli hrib. Tipala sva bolj nego gazila v snegu daleč tja po robu, ki valovi mimo kmeta Jesenovca visoko na oblo glavo Lavrovca. Skozi gozdič sva prispela na plano in zavila pod kozolec k ponosni kmetiji. Svetlikalo se je. Popravila sva si stremena, nekaj malega zaužila in se odpravila dalje. Lepa, dolga in ne prestrma reber je ležala tik ob gozdni meji. Drčala sva preko nje, pripravljena na padce; saj nisva videla v brezizrazni belini nobenih kupcev in jam pred seboj. Srečno sva prismočala na raven rob in mimo hiš krenila v levo h kapelici. Od nje sva skozi jako strm gozd prispela do kmeta Jesenka in romala dalje proti Golnemu vrhu po komaj zaznatno se dvigajoči široki goljavi, katere krajna robova sta se izgubljala v gozdnatih pobočjih mogočnega hrbta med Brebovščico in Račevo.

Na vzhodu so kipeli oblaki. To je bilo vrenje tam od Pasje ravani in čez Koreno tja v Vrhniško ravnino, kakor v ogromnem kotlu! Slepeča solnčna obla se je valila med meglami, ki so jo skrivale in odkrivale, kakor da bi jih ogromna kuhalnica razmetavala v brbljajočem kropu. Temino so ločili od svetlob žareči robovi. Divji, pošastni zmaji so se drenjali drug za drugim čez visoke gorske hrbte in se motali proti jugu. Zapadni bregovi Ovčjega hriba so metali iz sebe sivo meglo, ki je segala čez Lučne v pol Brebovske doline in grozila, da zavzame ves Žirovski vrh. Daleč na zapadu so

se dvigali beli Porezen, plešasti Blegaš in zadaj Triglavske gore, vse v bledem jutranjem solncu. Bilo nama je menda usojeno, da na tej turi gledava le od daleč v obljubljeno deželo solca in svetlobe.

Z Golnega vrha (961 m) sva drsela polagoma navzdol. Prelepa je ta grebenska smuka! Spremljala sta jo piš silnega vzhodnika in borba oblakov na nebu. Med meglo in jasnino sva se dvignila h kmetiji na Javorču. Trden kmet nama je postregel s sladkim mlekom. Skozi redek gozd sva dospela nato na najvišji kupec Žirovskega vrha (900 m), poraslega z drevjem. Na drugi strani sva izginila v meglo. Med samotnimi hišami sva izgubila smer in zašla nizko doli na stranski hrbet, ki se vleče v Brebovnico. Z veliko izgubo višine sva se vrnila nazaj na glavni greben in skozi gosto meglo tavela v neznanem svetu. Sledovi smučin so vodili sem in tja; na slepo sva smučala v neko smer, zanašajoč se na srečo. Spuščala sva se vse niže skozi redke poseke in prostrane goličave. Iz megle so se prisukljale prve snežinke — velike, bele krpe so padale na zemljo, vedno gostejše, dokler nama niso zastrle vsega pogleda. Skozi gost metež sva prispela do hiš, kjer so nama pokazali pot v Lajše. Strm kolovoz nama ni dal smučati. Snela sva smuči in peš kolovratila nizdol. Čez zadnje golice sva spet na smučih pridrsala v Trato in v Gorenjo vas.

Čakaje na voz, sva premišljevala o poti, ki je bila za nama. Bila sva med redkimi smučarji, ki jim je bilo dano videti Golni vrh. Naša ljubezen pa se domačih gora tembolj oklepa, čimbolj spoznavamo njihove skrite koticke.

Zimske poti na Mojstrovko in Jalovec

I. Mojstrovka s severa pozimi.

Pokojno je legal mrak v Krnico in Pišnico, ko so moje smuči rezale smučino po vseh ključih proti Vršiču. Vse okoli mene je bilo tiho, da sem razločno čul svoj dih. Le sem pa tja se je otrsela smrekova veja suhega snega in svobodno zanihala v zrak. Od časa do časa se je kje v Goličicah ali v Prisojnikovi gmoti odtrgal kamen in zamolklo padel z gredine na gredino. Potem se je zopet vse pogreznilo v molk, kakor mrak v temo. Nikamor se mi ni mudilo, dovolj sem imel misliti o namerah drugega dne.

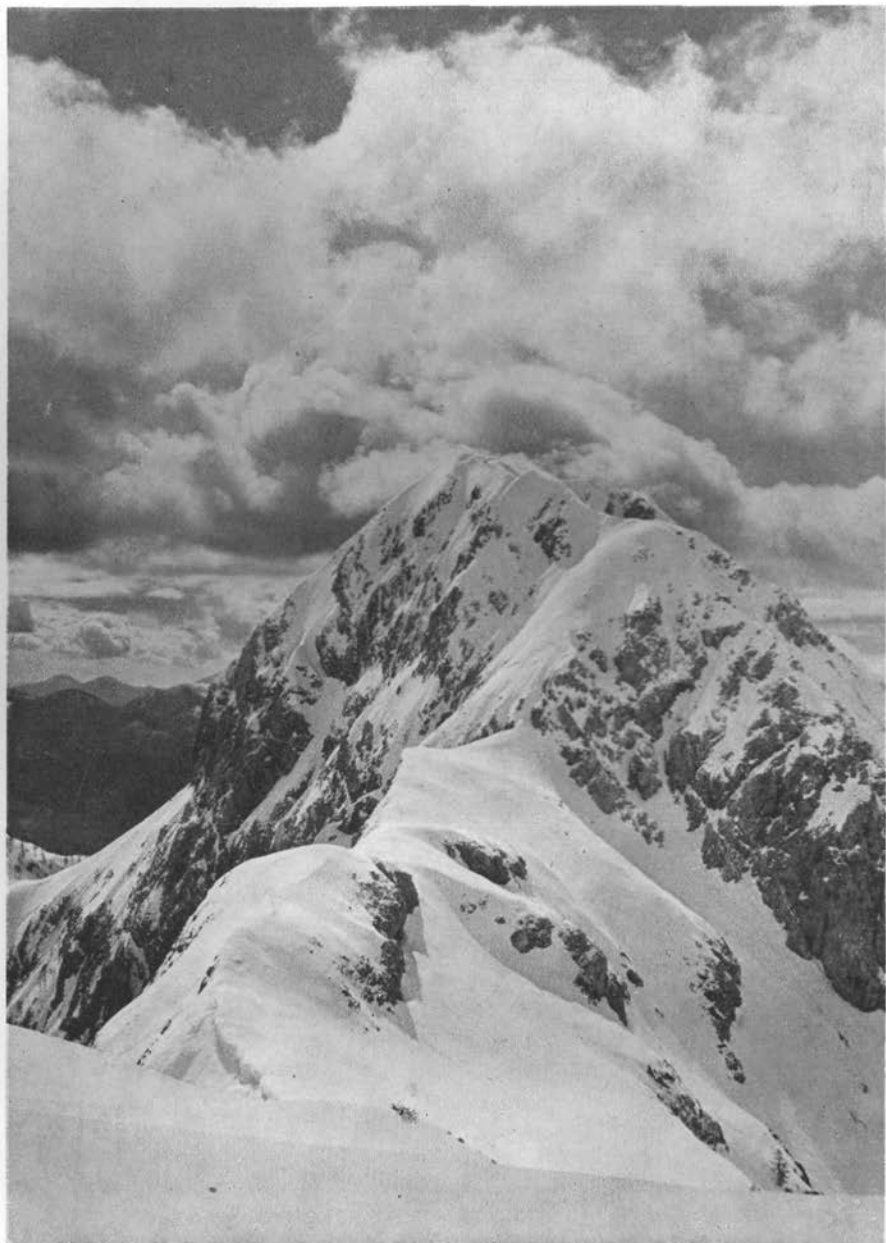
Hladno je bilo, skozi gozd ni potegnil najmanjši vetrič. Zvezde na temnomodrem jasnem nebu so migotale, kakor da bi jih veter zibal. Razsvetljevale so gorsko pokrajino; Škratica je bila bajno lepa in orjak Prisojnik je s svojimi ogromnimi, zasneženimi severnimi prsmi zbujal občudovanje in strah. Dolina je v temi snivala pokojno. Ob poti so se mi zdaj pa zdaj predstavljali zasneženi štori in kimale so mi male smrečice v čudnih palčjih postavah, dobrohotnih pa tudi žugajočih. Prijetno mi je bilo samemu na tej poti.

Vso pot in vso noč sem glodal vase in se izpraševal, ali bom jutri zmogel pristop s severa na Mojstrovko. Dolgo sem že hodil okoli nje s hrepenenjem, da jo dosežem s te plati. Vedno mi je zmanjkalo poguma, ko sem videl pobeljeno vso steno in značilne police strmo zasnežene, da so se zravnale v strmo nepristopno steno. Pač je Hanza tu preko izpeljal pot, zavarovano s klini in z jeklenimi vrvmi. Do danes me tudi to dejstvo ni spravilo v pobeljeno steno po napor, v mráz, do dvomljive zmage. Še lansko leto sem zapisal v »Vestnik«, da je preveč tvegan poizkus priti po severni steni na Mojstrovko, ko je zasnežena. Želja po novih doživetjih in resničnih borbah pa vedno iznova krepi voljo.

Preden je solnce pordečilo vzhodno nebo in preden se je noč pretvorila v dan, sem že zarisal smučino skozi celec pod severnimi stenami Mojstrovke k vstopu. Po večletnih preizkušnjah v gorah sem spoznal resnico reka: »Rana ura — zlata ura«. Hiteti bo treba; kajti solnce naredi šestega februarja le kratko pot po nebesnem svodu. Prepričan sem bil, da se stena ne bo uklonila naglo; vrh je torej daleč, kje šele Travnik, kamor sem bil dalje namenjen! Če bo šlo vse po sreči, se nekako proti večeru spustim skozi Ozebnik v Planico.

Na trdem snegu pod steno sem se ustavil, se nanovo opremil in zajtrkoval, mimogrede pa ogledoval vstopno ploščad. Na hrbet sem si navezal smuči, da mi kje višje gori ne nagajajo. Ponesel pa bi jih rad s seboj, gotovo mi bodo koristile na robéh trentarske Velike Dnine, kjer so prav lepi smučarski tereni, posebno v dneh, kakršen se je obetal danes. Dereze sem si pričvrstil, v roko tesneje prijel cepin. Zagazil sem globoko v prhki sneg in prečil do slabo razčlenjenih pobeljenih skal. Od tu sem vstopil v polico, kjer poleti vodi

Foto inž. Avčin

Ogradi izpod Debelega vrha

pot navzgor v steno. Na robu so visele navzven še suhe, neutrjene opasti; varneje sem napredoval na levo ob prevesni steni. Že tu so mi nagajale smuči; previsoko so segale nad glavo in se zatikale v skale nad menoj. Nizko sem še bil, lahko bi jih spustil po snegu k vstopu; samevale bi tam, dokler bi ne prišel ponje. Pa se mi je to zdelo nepravilno; zameril bi se jim, njim, ki so mi dale že toliko lepih užitkov. Naj gredo še to pot z menoj; pridejo mi, zdi se mi, še prav na dolgi poti. Odpel sem jih s hrbta in jih nosil od tu dalje v rokah.

Brez težav sem prišel na snežni grebenček vrh gredine. Pogled dalje je veleval, da se sedaj prične vse ono, česar sem se dolgo bal. Danes pa sem prišel sem v steno prav po težave in nevarnosti... Tu z grebenčka sem sestopil meter nižje v strm kotel, v katerem se je sneg grezil v globino. Spomnil sem se, da so tu klini zabiti v slabo razčlenjene plati; tudi vrv mora biti nekje, ki poleti tako prav pride. Grebel in iskal sem po suhem snegu; naletel sem na skale, a na jeklo ne. Zaupati sem moral snegu in previdnosti. Borni in tvegani so bili stopi, da sem od časa do časa pogledal navzdol po grapi. Vrv sem končno izkopal izpod debelega snega; bila mi je že precej potrebna. Viseč na njej sem moral prvikrat počivati. Rad bi sledil vrvi, a zašla je pregloboko pod sneg.

Prečil sem dalje do tršega snega, ki me je sigurneje vodil v strm, snežen jezik. Prodiral sem navzgor; kajti nekaj metrov nad menoj se mi je zopet ponujal klin, da mi nudi varovanje. Željno sem se mu bližal. Varovan ob njem na strmem mestu, sem iskal izhoda iz kotla. Cepin je izpod snega zopet primajal vrv, ki je vodila v levo na rob. Vrv je bila globoko zasnežena in na njej so bile primrznjene glave snega; sekal sem jih in spuščal navzdol, sebi pa krčil pot po izpostavljenem svetu. Tik pred robom, na katerem je ždel snežen zamet, je vrv končala svoje varovanje in odpovedala nadaljnjo pomoč. Treba je bilo zopet poseči v notranjost, po del korajže, v voljo ter v preizkušnje preteklih dni, da sem odločno premagal neki klic, ki je velel: »Pamet! Pamet!« Zmagalo je v meni ono, kar sem hotel že zdavnaj: to je, vendar enkrat priti tu skozi!

Cepin sem zasadil visoko predse do okla v strnjeni zamet, ob njem se potegnili za razkorak dalje. Smuči sem zakopal visoko, da me niso ovirale. Dobro stoječ in varovan ob cepinu, sem se jahaje prevalil preko zameta. Tako sem premagoval težka mesta. Povratek tu preko in spodaj preko plati mi je bil zaprt; dalje pa se je dvigala pred menoj še visoka stena, ki je zahtevala dosti resnega opravila. Moral sem priti dalje proti levi, kjer se je iz snežne gmote dvigal navzgor skalnat greben. Od njega me je ločila snežena vesina, na kateri sneg nikjer ni bil pritrjen. Spomnil sem se, da poleti tu preko vodi pot skozi skrotje. Sledov poti ni bilo. Vstopil sem v vesino in pogledal navzdol, kjer se je bela snežna črta dotikala skalnega roba.

Previdno sem zasajal cepin, prestavljal smuči ter prečil dalje. Stopi v suhem snegu niso bili varni, prijemi, narejeni v sneg, prav

tako ne. Dolgo se mi je zdelo to prečenje in nikakor se nisem mogel približati skalam na drugi strani. Pričelo me je zebsti v roke; ohladile so se bile prej ob ledeni žici, sedaj na snežnih prijemih tako, da dvojne rokavice niso bile kos ledenemu mrazu. Počivati in se greti tu sredi strme snežne vesine se ni dalo; preveč bi obtežil stop in lahko bi se kaj zgodilo.

Resno delo in resnična nevarnost me ogrejeta — sem si zaupal. Od razkoraka do razkoraka me je mrazilo in roke, izmučene od vednega prestavljanja smuči, so skoraj odrevenele. Duh pa prav v tem času težke preizkušnje ni klonil; volja, izkušnja ter pameten odpor proti umiku — to me je klicalo previdno naprej. Zaupal sem v višjo pomoč, ki mi bo nudila prav tam rešilno roko, kjer je najbolj potrebna, na meji človeških zmožnosti. — Končno sem dosegel skalni previs. Obstal sem na sigurnem trdnem mestu; dobro mi je del počitek. Ko sem se ozrl nazaj na tvegano prečnico, kjer je globoka gaz kazala vesino, napolnjeno s prhlím snegom, sem se zavedal, da je zopet eno težko mesto za meno. Prav je bilo, da sem tu prečil zgodaj, ko zrak in solnce še nista ogreela snegov.

V varstvo me je sprejel skalni greben. Osnazil sem s skal sneg in odluščil z njih poledico. Greben bi me naglo privedel na rob stene, če bi se mi ne postavila po robu skalna glava, s katere je visela precej velika snežna kučma. Skušal sem glavo obiti v levo, a vesina in prečnica je bila preveč izpostavljena. Zato sem prečil v desno navzgor proti markantni polici, kjer poleti vodi pot. Prvi korak raz greben v strmo vesino me je opozoril, da pod seboj nimam več trdne skale. Še enkrat sem proseče pogledal na greben, na snežno kučmo in višje na bližnji, že od solnca ožarjeni greben: izgledov, da pridem tam preko, ni bilo.

Po vesini sem snažil, iskal stopov in oprimkov. Pa vse je bilo labilno, da mi je srce poganjalo kri burno po žilah. Pri vsakem tveganim koraku sem čutil težak dih in na sencih močan utrip srca. Še srečo sem se privlekel in dokopal do stojišča, kjer se prične polica, ki vodi v desno. Bila je zasnežena tik do preves nad njo. Leže ali jahaje sem napredoval, ne da bi pridobival na višini. Smuči so mi bile v veliko breme. Čudno varno sem, stisnjen ob sneg in skalo, lazil pod prevesami in nad prepadi — zdelo se mi je, da police noče biti konca! Sem in tja sem s težavo izkopal izpod globokega snega vrv, da mi je bila v oporo pri prečnici nad globinami brez konca. Končno sem prišel izpod preves v kotel, kjer sem nad seboj zopet zagledal beli rob stene in modrino, ki se je dotikala snega. Ko sem se ozrl proti vrhu in ožarjenemu grebenu, mi je bilo tako, kakor da me usoda kliče, naj ga dosežem. Prepričan sem bil, da mora biti tam lepo. Vedel sem, da moja pot ni zmaga nad steno in snegom, ampak izpopolnitev planinske sreče.

Tu nekje mora pot zaviti navkreber. Vstopil sem po žlebu navzgor; nekaj metrov je šlo, dokler mi niso ploščate in slabo razčlenjene skale zastavljale pota. Preplezal sem še več polic; na zadnji ali predzadnji sem pa obstal. Že sem bil tik pod robom, tik pod snežno plastjo, ki se je vlekla po robu preko vsega kotla. Izmuznil

Pobočje Travnika proti Trenti (Mizice)

Foto Uroš Župančič

bi se ji rad in poceni bi rad prišel k solncu. Na levo je ozka, zasnežena polica vodila na greben. Poskusil sem priti po njej s stene; niti koraka nisem naredil in že sem spoznal, da tej težavi nisem kos.

Pred seboj sem imel polico v višini nad glavo. Skala je bila razčlenjena le po borni počī; tja sem zagozdil smuči, da sem lažje in prosteje iskal prijemov. Nikjer nisem zasledil nič primernega. Vse je bilo preneznatno, prekrhko; da bi prišel na zgornje stojišče, mi ni uspelo. V oporni drži izrabljajoč poč, sem se s stranskim trenjem končno dvignil navzgor. Uspelo pa mi ni, da bi se zgoraj obdržal. Nerodno sem sestopil. Znova sem osnažil in pregledal vse. Dobil sem res za desno nogo boren stop, leva pa se je uprla v poč. Dvignil sem se, cepin pa zasekal v strnjeni sneg opasti. Zadihal sem svobodneje. Prigoljufal sem se do opasti; pod njo sključen sem prečil na rob. Smuči sem porinil preko in končno sem se i sam zagrebel z rokami v opast. Obstal sem tako, pozdravilo me je solnce, ki ga ni bilo v hladni steni. Okoli mene je bil zdaj razvit krasen solnčen dan, ki ga prej v steni nisem imel časa opazovati, ker so mi stena, sneg in težka mesta preveč zaposlila dušo in telo. Zagledal sem se v novi svet, vesel in prazničen, kakor je bila vesela in srečna moja duša. Dvignil sem se na opast in počival, čudovito počival... Srebrni gorski velikani so se kopalī v solncu, njih šije in ronki pa so se svetili, kakor da bi žarelo srebro. V morju svetlobe in snegov se je kopal ves svet do obzorij, kjer se je modrina neba stikala z belino. Dan je bil čudovito jasen. Posamezne rajde so se svetile kakor dragulji. V dolinah med velikani pa so plavale meglice.

V meni pa je bila zavest, da sem se mimo vseh težav povzpел nad vsakdanjost. Preživel sem trde in težke ure, a prav zato ure sreče. Preden sem šel dalje, sem se vlegel na opast, se stegnil naprej in pogledal v globino. V zadovoljstvu sem se glasno zasmeljal, potem sem zadel smučī na rame, in cepin mi je služil za popotno palico po lahkem terenu proti vrhu. Od tu dalje se še ni dalo smučati po poledenelih robih, kjer so dereze prav varno prijemale. S smučmi na rami sem naglo zapustil za seboj strmino pred veliko Mojstrovko. Dalje se greben poleže in ne pridobi nič na višini tja do Travnika.

Brezskrbno sem korakal dalje, kakor nekoč z Murko v mladi ljubezni. Dovolj sem imel časa in prilike, da sem se razgledoval naokoli. V desno so se grezile hladne in zasnežene stene globoko v Planico, v levo pa so se spuščale planje proti Trenti, vse obsejane od solnca. Prav v globini se je sem pa tja zablīščal izpod ledu srebrni trak Soče.

Tako korakajoč sam po grebenih, visoko nad dolinami in nizko pod edinstveno zimsko modrino neba, sem naglo prišel na Travnik. Med potjo sem srečaval same spomine. Na Veliki Mojstrovki so me pozdravili kamini, katere sva z Levom pred leti preplezala; ledeni in hladni so se spuščali v brezdno. Severni rob Travnika se je s svojimi opastmi bliščal v solncu. Travnikova grapa, ki mi je lansko leto dala edinstven užitek, je ležala hladno v senci.

Solnce je grelo s pomladno toploto, za prst na debelo je otajalo ledene planje. Dereze sem zamenjal s smučmi. Z vrha Travnika sem v dolgih lokih zavozil v Veliko Dnino. Smučī so veselo ropotale in risale loke v odjuženi srenjec. Pod Mizicami sem se razgalil in se predal zimski toploti, ki je tu kar migotala v zraku. Časa je bilo dovolj, blizu sem bil cilju. Pod vrhom Jalovca sem zapazil dve črni točki; gotovo sta se dva mlada z veseljem borila za pristop. Želel sem jima srečo; a za vsako srečo je potrebna borba in — trpljenje. Veroval sem v njuno, bližala sta se vrhu. Uspeh v tem lepem dnevu, nad tako goro, naj bi jima bil v plačilo! Jaz pa sem se dvignil in v prav vročem zatišju obdeloval strmino proti Travniški škrbini. Pred menoj je zopet ležala Planica.

Po stari zavarovani nemški poti sem se spustil v dno Ozebnika. Ključi so bili dolgi in vegasti, preden sem ves bel po lepi turi pristal v Tamarju. S seboj sem prinesel popolno notranjo zadovoljnost; zdelo se mi je, da sem prestal pot v novo življenje.

Opomba: Tura je bila izvršena 6. II. 1938. Uroš Župančič sam.

II. Severni greben zasneženega Jalovca.

Že nekaj let sem reden zimski gost ponosnega kralja Planice. Nerad hodim vedno po istih potih. Skozi Ozebnik je pristopil že dr. Kugy v svojem času; meni je bil vzpon tu skozi le prva leta planinski užitek. Pred leti sva s pokojnim dobrim tovarišem Sandijem naskakovala enkrat za Svečnico severno grapo; mrazu in težavam, ki jim nisva bila kos, sva se umaknila.

Vsa zadnja leta pa sem vztrajno študiral prilike, kako in kdaj bi preko grebena zmagal goro. Tri leta me Jalovec tu preko pozimi ni pustil k sebi. Nekoč me je za binkošti poplašal za trud s tem, da mi je dovolil zmago nad grebenom. Meni pa to ni bilo dovolj; hotel sem v trdi zimi poskusiti srečo. A odbijal me je pri vsakem poskusu; zavil se je v megle ali pa je preko grebenov potegnil strupeno mrzel veter, ki ga ni zadržala obleka in obutev. Drugič zopet se je zavaroval s suhim, sipkim snegom, ali pa so se skale preoblekle z ledenim ivjem. Tako sem se moral večkrat vračati s Kotovega sedla ali celo že z grebena samega, poražen. Jalovec se je trdovratno branil; jaz pa sem v sebi sklenil, da ne odjenjam prej, dokler ne dosežem vrha ali pa dokončno spoznam, da Jalovcu s te strani nisem kos. — Saj mi je vse življenje hrepenenje.

Prišel je moj dan. Sledil sem svoji poti. Po grebenih Kotovega sedla je pihal mrzel veter, solnce, ki je plavalo šele na začetku modrega neba, je obetalo, da bo segrelo tudi tega. Proti Velikim plazem sem sem in tja zasledil še kakšno poledenelo svojo stopinjo od zadnjega poskusa. Prečil sem dva strma lijaka, ki sta se grezila navzdol v Koritnico. Pred menoj se je dvignil v modro nebo greben ko griva belca. Kučme grebenskih glav so visele zdaj proti Kotovemu sedlu ali pa proti Velikim plazem, tako pač, kakor jih je veter nanosil. Vstopil sem na greben. Naglo me je odbil; prečil sem na desno v vesino in skozi globoki sneg ob grebenskih skalah napredoval višje. Počutil pa sem se bolj varnega na grebenu samem, kjer sem lahko dobro prijemal za skale, očiščene snega ali ledu. Prehode sem dobro poznal iz poletnih tur. Po grebenu sem prišel na glavo, s katere prehod dalje ni možen naravnost navzgor; zato sem krenil po široki gredi na desno v bok. Za robom sem vstopil preko izpostavljenega stopa v kamin, hladen in poln ledu. Snažil sem ivje s sten, v dnu kamina pa sekal stopinje v led. Delo mi je prijalo, ledeni kruciji so mi hladili oznojeni obraz.

Izstopil sem na položno in poledenelo vesino. Dereze so z lahkoto in varno zmagovale strmino proti grebenu. Tu so že visele opasti na hladno severno stran. Ravni greben sem zapustil v mali škrbinici, kjer sem zopet na desno prečil v rob velikega grebenskega stolpa. Prečnica po ozkih policah in preko slabo razčlenjenih plošč ni nič kaj varna. Zato sem izrabil prvi s snegom napolnjeni žleb, da me je pripeljal višje na snežni greben. Varno, globoko zakopan v sneg, sem se prikopal na vrh.

Obstal sem. Pred menoj je ležala zasnežena grapa, preko pa bok Jalovca, pobeljen in gledan od spodaj. Sestopiti bo treba v grapo in sedaj je čas, da pregledam nadaljnjo smer. Če bi ne bil prav danes tako trdno uverjen o uspehu, bi se naglo po sledeh obrnil nazaj. Do sedaj še nisem opravil nič posebnega in Jalovec bi ne bil Jalovec, če bi mi ne staval na pot resnih zaprek. Tu sem in sedaj je čas, da si dolgo zaželeni pristop res zaslužim! Zasadil sem cepin v globoki sneg in se spustil korak nižje; dereze so dolgo razile po ledu in skali, preden so obstale na bornem in tveganem stopu. Tako je šlo korak za korakom, vedno nižje; nič varno,

a z vedno večjo korajžo, čim bolj sem se bližal dnu sestopa in globokemu snegu v grapi. Nizko spodaj sem sklenil, da odskočim, če ne dobim nič primernega in varnega v roke ali pod noge.

Pa ni bilo treba! Vesel sem bil, ko sem varno stal v snegu. Na nasprotno stran sem visoko priganil v skale pod plitvo poč. Skozi njo se ni dalo priti nikamor. prestrma in prenezatna je bila. Izhod sem si izbral v desno po zmrzlem snegu, a le nekaj korakov, dokler niso cepin in dereze udarile na skalo. Kopal in snažil sem na vse strani okoli sebe: povsod gladko! Stal sem labilno, stopi so se majali pod nogami — grapa je temna in hladna zijala pod menoj! V njej sem gledal svojo rešitev, a bila je pregloboka. V takem primeru se srčnost poveča do rizika: v kratkem času mora človek prinesiti sebi odgovor o možnosti ali nemožnosti. Vsako čakanje je strašno, če se človek boji; hkrati pa mu je tudi veselje, če se iz takega položaja srečno izvleče.

Cepin mi v rokah ni več služil, spustil sem ga na zanko. V pečeh nad seboj, vlažnih in mrzlih, sem z golimi rokami poiskal prijeme. Vso težo in sigurnost sem zaupal rokam; kajti dereze so na ploščah le borno služile ravnotežju. Nekaj metrov dolga prečnica me je stala precej truda, preden sem stopil na varnejši teren. Še dalje so me vodile razčlembe na desno proti snežnemu grebenu, nanešenemu od vetra. Vedno strmeje sem se boril stop za stopom, izpostavljeno nad vesino. Končno sem le varno, globoko zasadil cepin ter se dvignil iz mraka na solnce. Naredil sem naravnost navzgor gaz po nenevarni vesini, da sem kmalu izstopil prav na vrhu. Med potjo sem počival in z zadovoljstvom gledal na sledi onstran velike grape.

Po tolikih neuspehih sem dosegel plačilo za vse prestano; spoznal sem, da je bilo vredno se vračati še in še. Nič nisem izgubil s porazi in povratki; verujte mi, da poraz ni nič žalostnega: veliko doživiš in se tudi ob njem nekaj naučiš. Do alpinskega čina je treba velike vztrajnosti — za vsak užitek je treba truda in dati svoj delež, če hočeš, da je kaj vreden.

Zopet so se pod menoj grezile snežene stene in vsenaokoli so se svetile bele gore, obsejane od solnca. Prav pred seboj sem gledal Mojstrovko in Travnik, kjer sem pred mesecem užival nad vse. Zadaj pa se je, s srebrom posejan, kazal orjak Prisojnik. Mogočen je bil v svoji veličini in prav zato sem mu obljubil bližnji poset. Bilo je opojno, ležati v mirnem ozračju pod modrim svodom na solncu, ki je stalo čisto nizko. V takem udobju se človek spomni vseh lepot prestane poti; popolnoma jo doume, ko je več ni... Spravi jo med lepe spomine. Lepo pa je v gorah tudi, čeprav ne dosežeš vrha: Umik pred veličino ni poraz!

Tako padajo vrhovi! Po stenah in grebenih si borbena mladost utira pot k zasneženim vrhovom. Letos še plaši ta ali ona stena mlade, zmag željne ljudi; drugo leto ne več. Mlada kri vzkipi in si zaželi uspeha kje drugje, težjega in zato lepšega. Táko pot gremo naprej!

V ledu pod Dolgim Hrbtom

Bilo je v decembru 1937. Prišli smo na vrh zasneženega grebena Dolgega Hrbta. Zimski viharji so ostrili greben s snegom, solnce ga je topilo, mraz pa ledenil v ostro rez. Marsikje je pokrivala skalo samo nekaj centimetrov debela ledena skorja, tako da je bilo varovanje onemogočeno. Z Bogdanom bi se izpostavila nevarnosti; toda Zdenka? ...

Pričeli smo sestopati. Šlo je silno počasi; kajti stopali smo po istih stopinjah ko navzgor. Bile so vsekane v ledeno skorjo; ker pa smo jih od zgoraj zasipali s pršičem, je šlo delo počasi in težko od rok. Bil sem nestrpen: vse prepočasi se mi je zdelo, da napredujemo. Vsaka napaka v varovanju bi bila seveda usodna; saj smo sestopali po severni steni proti prvemu sedelcu vzhodno od Mlinarskega sedla in bi se bil vsak zdrk končal spodaj pod steno, če bi ne bili pravilno varovani.

Ko sta tovariša dospela do sedelca, sem jima dejal, naj me dobro varujeta; kajti če odletim, bom padel za dvojno dolžino vrvi. Od mene do njiju je bilo kakih 15 m. Da bi pospešil sestopanje, sem se odločil, da ne bom uporabljal nerodnih pokvarjenih stopenj, temveč sem se odločil, da bom sestopil prosto. Strmina je bila okrog 60 stopinj. Komaj sem stopil, že mi je zdrčalo; obrnil sem se na trebuh, pogledal proti tovarišema — mogoče me zanese tja. Ne! Drčal sem čisto naravnost. Skušal sem se ustaviti s cepinom. Toda kje neki? Kakor bi drsal po steklu! Že sem si bil na jasnem, kaj bo z menoj. Spustil sem cepin, da se ne bi brezsmiselno ustavljal. Dejal sem si: »Vsaj zadnji vtis, ki ga boš zapustil, ne bo smešen.« Nekoliko težko mi je bilo, kot ob slovesu, toda ne boleče. Tedaj sem padel — in bliskovito so mi šinile divjše somisli skozi možgane: zgoraj svetli, bleščeči sneg, padam, Bojan, Češka kočja, severna stena Dolgega Hrbta — pogrezam se v belino ... Zdaj silen udarec, tema, še padam, obvisim, vrv — ni se pretrgala! — živalsko veselje!

V temi opazim pred seboj vrv, napeto ko struna zgoraj čez ostri skalnati rob. V strahu, ki je bil pač lasten pračloveku, sem se pognal proti robu. Kako sem si pomagal, ne vem: »Bogdan, potegni vrv!«

»Kaj si že tukaj?« prvi njegov glas.

»Drži vrv! Meni je slabo, sem brez moči, z nogo ni nič. V roke me zebe, zopet mi bo slabo. Drži!« — Rinem naprej, kričim: »Zdenka, pridi s cepinom na rob, da me boš potegnila.« Mislil sem si: »Nekoliko navzgor bom že še prilezel in nato bom zakavljval svoj cepin v njenega.«

»Ne morem, varujeva te na obeh cepinih!« mi je zaklicala Zdenka.

S cepinom sem praskal po ledu, ne da bi se ga mogel s premrliimi rokami resno oprijeti. Visel sem na vrvi, prislonjen ob led. Pršič, vražji stekleni pršič, se mi je vsipal na roke in me bodeče

žgal. Znova in znova se mi je temnilo pred očmi. Končno sem se le priplazil na rob. Hotel sem vstati; toda zaradi hude bolečine v desni nogi sem se sesedel. Zopet se mi je stemnilo. Nato sem se presedel na cepin. Čevelj je bil v gležnju nabit ko majhna nogometna žoga. Že mi je vnovič postajalo slabo; kajti peklenški ogenj v rokah in v nogi me je nevzdržno žgal. Nato nisem nič več videl; vse mi je bilo zlato in črno, prasketalo je in šumelo.

V Cojzovo kočo smo prispeli šele ob desetih ponoči, ker sem se vlekel le s težavo in brez vsake gotovosti. Pod Malimi Vratci je bil sneg trdo zamrznjen. Ker sem bil prava pokveka, sta me tovariša morala ves čas varovati. Varovanje pa je bilo zaradi plitvega snega sila otežkočeno, a tudi vrv je bila trda ko vodovodna cev. Mislili smo že na bivak; toda ko je veter s satansko zlobo zažvižgal okrog robov in nas prepihal do kosti, nismo nič več pomišljali. Izza Brane je posijal mesec, po snegu je razlil srebro, v naša srca pa pomirjenje in dobro voljo. V najtoplejšem tovariškem občutju, ki ga je zbudila požrtvovalnost tovarišev, in zavest, da smo s skupnim delom izbegnili nesreči, smo dospeli do koč.

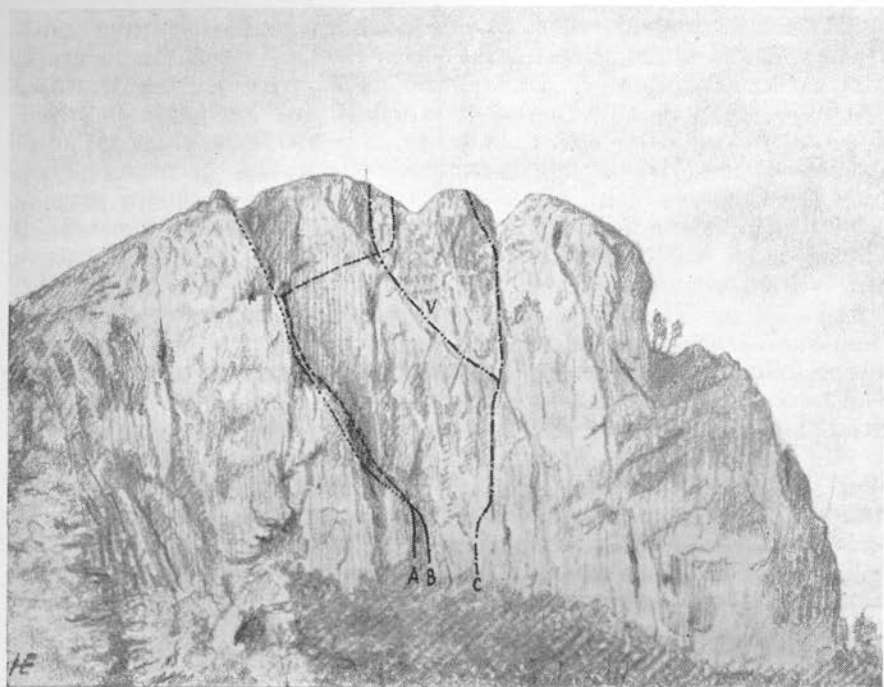
Zarožljaj je ključ, domače so zaškripala vrata. Prasknila je vžigalica. Prižgali smo svečo. Pravo planinsko razpoloženje, ki je otrok največje radosti in najhujše žalosti — obe se menjata v gorah v nepreračunljivi zaporednosti — nas je zajelo.

»Danes smo jo torej odnesli. Zlobnemu vetru smo zaprli vrata; naj se trmasto trga po zaledenelih robovih, če se mu ljubi!« Iz treh poledenelih ljudi se je kadilo, na zdravih obrazih pa je sijala dobra volja. Zadišala je slivovka... Orjaški Bogdan, nežni ljubitelj narave, je štokrkla je kar v derezah pripravljaj ogenj, Zdenka pa kuho. Jaz sem veselo robantčč tolkel led z derez in s čevljev ter vlekel z njih zledenele vezi, da bi si čimprej ogledal smešno pohabljeno nogo.

»Po vrsti bom ljubil prav vse,« je brundal Bogdan.

Pripomba k nesreči. Dvoje je mogoče, zakaj sem zdrknil na ledu. Ali sem se, ko sem prosto stopil na led, premalo nagnil naprej, tako da dereze niso bile pravilno obremenjene, ali pa je primrznil pršič na osti derez, da v ledu niso prijele. — Pričakovati bi bilo, da se bo vrv pretrgala; saj sem obvisel 30 m nižje in sem le deloma držal po 60 stopinj strmem ledišču skoraj brez vsakega trenja. Za ostalo dolžino pa sem prosto padel; toda med padcem sem priletel ob skalo in tako je šla pokvara iz energije padca predvsem na račun noge, ne toliko na račun vrvi, ki je ostala cela. V nogi so se zrahljale vse vezi in počil je konec mečnice. Tovariša, ki sta bila privezana na cepine, sta me varovala ramensko.

Klek (1182 m) - jugovzhodna stena

*A - HPD-a smer
B - „Cepin“-ova smer*

*C - Dragmanova smer
V - izstopna varianta*

Edi Höfler:

Plezalna šola na Kleku (1182 m)

Na meji Gorskega Kotara, ne daleč od Ogulina, kraljuje čudovita gora, ki ima obliko spečega moža — Kralja Matjaža. To je 1182 m visoki Klek, ki ga je naš planinski pisatelj Josip Wester tako lepo opisal v »Planinskem Vestniku« 1935, str. 301. Čeprav ga obdaja divna okolica in je komaj 90 km zračne črte oddaljen od Zagreba, ima razmeroma malo obiskovalcev. Vzpon nanj je eden najlepših izletov v Gorskem Kotaru. Prav posebna znamenitost pa je njegova skoraj 200 m visoka jugovzhodna stena, ki je že pred leti zbudila pozornost hrvatskih, posebno zagrebških plezalcev; saj nudi obilo možnosti za plezalno preizkušanje vseh stopenj. Mislim, da je Klekova stena mnogo pripomogla k razvoju plezalstva pri hrvatskih planincih; saj jo leto za letom, počenši od zgodnje pomladi do pozne jeseni, redno obiskujejo. Postala je pravecata šola za zagrebški plezalni naraščaj; tu preizkušajo svoje sposobnosti, preden se odpravijo v Alpe na večje podvige.

Prva in najlažja smer je bila prvokrat preplezana leta 1933, ko sta se člana kluba »Cepin«, Lukšič in Brahm,* povzpela po grapi, ki se od vznožja stene dviga poševno na levo proti vrhu. Ta smer se ogiblje večjih težav in jo samo v spodnji polovici lahko smatramo za plezalno. — Dve leti pozneje (1. VI. 1935) je skupina petih plezalcev-članov Hrvatskega Planinarskega društva izvršila novo smer (HPD-a smer), ki je pri vstopu sicer samo variacija prve, v drugi tretjini stene pa preide na desno preko težavne police pod sam vrh in po srednje težkem, a krušljivem terenu doseže rob stene blizu vrha. — Jeseni istega leta je bila prvokrat preplezana tudi tretja smer, ki vodi po previsnih počéh in kaminih od vznožja stene skoraj navpično na vrh. Ta smer, ki jo je po več neuspehlih poizkusih izvršil zagrebški plezalec Dragman sam 5. avgusta 1935, je skrajno izpostavljena. — Pozneje je bila preplezana še izstopna varianta iz Dragmanove smeri.

Kakor vsako leto, je tudi lansko pomlad Alpinistična sekcija HPD po končanih predavanjih v alpinistični šoli priredila skupen plezalni izlet preko Klekove stene. Prijaznemu vabilu, da naj se pridružim, sem se rad odzval; saj sem že leto dni čakal na tako priliko. — Binkoštna nedelja je bila, ko smo v zgodnjih jutranjih urah hiteli prazne ulice sicer prijaznega Ogulina. Temno nebo je obetalo deževen dan. Kmalu smo bili izven mesta; zapustili smo cesto in po markirani stezi nadaljevali pot po kraškem svetu, poraslem z borno travo in redkim grmičevjem. Po polurni hoji smo zopet dosegli cesto — nekdanjo Rudolfovo cesto, ki vodi dalje proti zapadu in se po nešteti zavojih vzpenja proti Jasenjku in dalje na Crnačko polje. To cesto smo prav kmalu zopet zapustili; zavili smo na desno proti Črnemu potoku, kjer je vegetacija že bujnejša, grmovje višje in bolj strnjeno. Pustivši grapo Črnega potoka na desni, dosežemo kolovozno pot, ki nas pripelje na obsežno pobočje s sočnimi pašniki, v pokrajino popolnoma alpskega značaja. Od tu je Klek viden v vsej krasoti. Žal, da je bil ono jutro vrh zavit v črne oblake; zato smo hiteli dalje. Pri bistrem studencu, ki pa poleti usahne, smo si napolnili čutare in nadaljevali pot, ki se preko zelenih livad vzpenja proti južnemu obronku Klekovega masiva. Čim bolj smo se dvigali, tem zanimivejša je bila pokrajina. Prej redko drevje se je tu strnilo v gosto šumo. Dosegli smo območje megle, ki se je trgala med visokimi smrekami. Tu in tam je prišla na dan že gola pečina. Višje gori vodi stezica ob vznožju ogromnih previsnih sten, ki so izredno gladke; tako gladke boš težko našel v slovenskih planinah.

Končno smo — po dobri dveurni hoji — dospeli na malo sedelce zahodno od vrha, kakih 50 m nižje. Še vedno nas je obdajala trdovratna megla, tako da si nisem mogel prav predstavljati, kje bi naj bila stena. Zaradi megle nisem niti opazil, da je steza napravila velik lok in nas pripeljala od vzhodnega na zapadno Klekovo pobočje. Ko smo se okrepčali in se odpočili, smo se po melišču spustili k vstopu. Nenadoma se je megla nad nami malo razredčila

* Brahm se je 27. VI. 1938 smrtno ponesrečil na Anič Kuku pri Veliki Paklenici (Južni Velebit).

in izza sivega pajčolana so stopili obrisi stene tako strmo nad nami, da smo morali glave prav vznak vreči, če smo hoteli s pogledom doseči rob kamenitega praga. Ta prizor me je trenutno tako prevzel, da sem obstal ko ukovan. Kaj hitro me je zdramilo kamenje, ki je pričelo padati; brž smo morali iskati zavetja pod prvim previsom. Kameniti dež je z malimi presledki trajal eno uro. Medtem smo se preobuli v plezalnike in navezali v dve skupini po trije. Ko se je kamenje umirilo, smo vstopili v HPD-a smer. Prvo skupino je že pri vstopu precej zadržal previsen skok z redkimi oprijemi; zato sem z drugo skupino krenil bolj na desno, kjer je teren sicer manj strm, toda bolj krušljiv.

Nad vstopnim strmim delom stene, kjer se spajata HPD-a in Cepinova smer, smo se zopet sestali. Tam se začne ona velika grapa, ki se dviga od desne proti levi in nudi najlažji dostop preko stene. Daljnjih 50 m smo se dvigali po lahkem, deloma travnatem terenu. Da bi bil vzpon bolj zanimiv, smo zavili prav v kot žleba, kjer desna — v smeri plezanja — obrobna stena tvori nekako streho. Po spodnji steni tega nagnjenega kamina smo v zelo prijetnem plezanju naglo napredovali. Takoj pri izstopu iz kamina smo zagledali na desni nagnjeno polico, ki izginja za prvim robom. Tu je vodila naša smer in dalje po težavni prečnici pod izstopno steno. Omenjena polica pa se ne začinja takoj v žlebu, temveč nekoliko višje; zato je prestop iz žleba na polico dokaj težaven. Na tem mestu sta bila v steni že dva klina, ki sta nam pri prestopu dobro služila, najprej kot prijem in potem za varovanje. Za pol dolžine vrvi je polica zelo udobna, potem se pa kar izgubi v gladki steni. Nadaljevali smo zanimivo plezanje po izpostavljeni prečnici, ki ima dve precej težki mesti, kjer smo morali uporabiti kline za varovanje. Ker pa ves prehod v celoti ni daljši od dveh dolžin vrvi, smo kmalu bili pod izstopno steno. Še kakih 40 m višine po lahkem, deloma krušljivem terenu in stopili smo na teme bajnega Kleka veseli in zadovoljni.

Med plezanjem se je megla nad nami razkadila in na vrhu nas je pozdravilo prijazno solnce; pod nami je razprostrta ležala vsa bližnja pokrajina s prijaznimi hribočki in z zelenimi dolinami. Posedeli smo na vrhu in nato po stezi odhiteli po nahrbtnike, ki smo jih zjutraj bili pustili pod steno. Veseli smo se vračali po isti poti nazaj. Z brzovlaka smo občudovali poigravanje barv, ki jih je zahajajoče solnce pričaralo na obzorju, od koder nas je še dolgo pozdravljaj naš znameniti Klek.

Evgen Lovšin:

Pêle — mêle

(Pariz—London—München.)

Moj oče, Ribničan po rodu, je bil učitelj. Dve leti je poučeval v Št. Vidu pri Ljubljani, devet in trideset let pa na Vinici ob Kolpi. Sentviške dobe in razgleda na Kamniške Planine, Storžič in Šmarno goro ni pozabil nikoli. Narava je Beli Krajini in posebej Vinici postregla z mnogimi čarobnimi darovi, ki jih je pazno razsipal po svetu Oton Zupančič, Viničak; moj oče pa je pri vsej tej lepoti vendar le sanjaril o Gorenjski in bil srečen, če je videl s Preloškega hriba v daljavi čisto majčkene vrhove Planin. Bliže h goram ni prišel do svojega pet in šestdesetega leta. Kako je pogledal, ko sem mu pripovedoval o Triglavski severni steni, o svoji prvi plezariji v slovenski smeri! »Oče, tiste stene in police, taki stolpiči, stebri, previsi — vse to je veličastnejše, mogočnejše, lepše kakor cerkev sv. Štefana na Dunaju, ob kateri je ded pekel kostanj za razvajene želodce. Zidar milanske katedrale se je — se mi zdi — ob takih prirodnih stavbah učil svoje umetnosti: ustvaril pa je komaj senco te lepote.« Na stara leta si je oče zaželel videti vsaj Vrata. Ko se je tam od blizu nagledal Triglava in sedov, ni vedel več za besedo; tako ga je prevzelo.

Moja mati, Bog ji daj še mnogo srečnih dni, prava Viničanka-Belokranjica, je doma iz krajev, kjer so ljudje navajeni potovanja. Več so v tujini kakor doma: »Tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji...« Rada hodi na domačo goro Žeželj, posejano z vinogradi, s hrastovim gozdom in obdarovano s prelepim razgledom na Kolpo, Klek in Belolasico, na hrvaško ravnino in bosensko hribovje v daljavi. »Veš, najbolj srečna sem bila takrat,« mi je rekla nekoč, »ko sva z očetom po poroki potovala na Reko in Trsat. Razen v Pragi nisem bila veliko po svetu, čeprav rada potujem; s pokojnim očetom sva za to imela premalo denarja.«

»Mati,« sem ji dejal predlansko leto jeseni, »osmi križ jemlješ na svoja drobna ramena, za sedemdesetletnico ne sprejemaj čestitk brez darov. Prav bi bilo, da se tudi Tebi izpolni kakšna velika želja.«

Casopisje je takrat mnogo pisalo o pariški svetovni razstavi, zato se jaz ne bi bil smel čuditi materinemu odgovoru: »V Pariz, na razstavo bi rada šla.« — Parbleu! Tako željo ima lahko samo trdno zdravje in bodro razpoloženje.

Zvezal sem torej dulce cum utili, potovanje s poslovnimi zadevami, kupil vozne listke, uredil potne liste, vtaknil v žep »Français-allemand dictionnaire Lilliput« in hajdi na vlak!

»Dolga je pot, mati: Pariz—London—München. Bogata mesta bova videla. Lepe pokrajine s polji, z gorami, gozdovi, jezери, rekami, prekopi in morji bodo nama bežale pred očmi. Bogme, Pariz in London nista kakor Vinica in Črnomelj! Tu blaženi mir tihega viniškega večera, ko se ob prvem mraku oglasi čriček v travi in zamežika zvezda na nebu! Tam hrup in trušč tisočernih avtomobilov in busov, ki se pomikajo po londonskih circusih* in squarih, milijoni žarnic, ki razsvetljujejo pariške boulevarde! Pa vem, da boš vzdržala, mati!«

Torej pozdravljena, Ljubljana, Barje in Krim in Notranje Gorice! Tudi Ti, prijazna Logaška planota, se že poslavljaš. Pokojišče in Slivnica sta že v mraku. Okrog Rakeka nas objamejo obmejni gozdovi, zaspana postaja. Še sto metrov v noč, domovine je konec!

Postojna, Sežana, v daljavi lučke v Trstu in Jadransko morje. Kaj bom popisoval to pot! Trudne oči so se zaprle. Šele solnčna zarja gornjeitalske ravnine okrog Milana naju je zbudila iz težkega sna. Potem pa naprej proti »Švajca visokim goram...«, v dolino Toce, mimo Domodossolle skozi Simplon v dolino Rone.

Nekaj let je, odkar smo potovali Joža, Miha, Stane in jaz na najlepšo goro v Alpah, na Matterhorn. Na Simplonskem prelazu, 2000 m visoko, smo se ustavili in se razgledovali. En vrh se nam je zdel precej višji od našega Triglava. Povprašal sem dečka na cesti, kako se ta vrh imenuje in koliko je visok. Odgovoril mi je v zategnjeni švicarski nemščini: »Das ist Fletschhorn, viertausend

* Circus = okrogel trg, n. pr. Piccadilly, Oxford itd.

und ein Meter hoch.« Prvi štititisočak! Spali smo v Zermattu pri kmetu, ki nas je prijazno sprejel. Zjutraj Joži in meni ni bilo do spanja, zbudila sva se navsezgodaj. Zmuznila sva se iz hiše, pohajkovala v tišini zgodnjega jutra po vasi in zavila ven na travnike, v tistem upanju, da zagledava vsaj v daljavi njega, ki nam je bil hrepenenje že dolgo let. Ko pa zavijeva okrog ogla zadnje hiše, se je Matterhorn nenadoma pojavil pred nama, od vznožja do vrha, ogromen, veličasten, obsijan od prvih solnčnih žarkov, kakor nadvladar vse okolice. Njegova veličina je zrušila v nama vse predstave o njem. Ali ni občutek največje lepote ob enem spoznanje najgloblje, zadnje resnice? Dolgo časa sva stala molče pred njim. Matterhorn ni takrat ni izkazal milosti. Prilezel sem komaj do višine 4000 metrov, medtem ko so moji tovariši osvojili vrh v snežnem viharju in brez vodnika.

Pot gre naprej: Brig, Visp, Lausanne, in spomini na te kraje ostanejo za nami, Vallorbe, francoska meja. Ze smo utrujeni od vožnje, apatični za ravnine in gričevja. In spet pade mrak na zemljo... O, kako si daleč domovina! V daljavi te vidim, kakor da se z visoke gore razgledujem. Majhna veriga Karavank, zraven Kamniške, Pohorje, Gorjanci, za spoznanje višji od ostalih Triglav v Julijskih, pa ravnine na Dolenjskem, morje na jugu, vinogradi na Štajerskem: kakor igračka si otročiču!

Z neukrotljivo silo drvi naprej, v noč. Nove misli prepode domovino. Pariz! Ze so prve luči po naselbinah, po predmestjih tu. Morje svetlobe se razprostire pred zvedavimi očmi, pred dušo v pričakovanju. Najrajši bi mu zapel slavospev iz Charpentierjeve »Luize«:

»Paris! Paris, Cité de force et de lumière!
Splendeur première!
Cité de joie, Cité d'amour!«*

Po Parizu, posebej po svetovni razstavi, sem hodil kot slovenski hribovec in gledal s temi očmi na stvari in dogodke. Kakor bi umetnik po paviljonih prvenstveno gledal na umetnine, trgovec mislil na kupčije, politik na politiko, tako sem jaz iskal in našel gorske pokrajine, goro, rastlino, žival in človeka na njej, njihovo borbo za obstanek, njihovo pesem in jok, molitev in smrt.

Po tej poti sem hodil. Saj alpinizem in planinstvo v sportno-telesnih, znanstvenih, umetnostnih in narodno-gospodarskih panogah in odtenkih ni samo sebi cilj, temveč je samo pot k onemu, česar človek išče v naravi za svojo duševno in telesno srečo, za svoje približanje k večni resnici in lepoti.

Povsod po paviljonih sem iskal, a ne tudi našel — nadpovprečnost, merjeno s svetovnim merilom, kar je duh posameznega naroda ustvaril in tukaj 30 milijonom obiskovalcev pokazal. Tukaj nadpovprečne stvaritve vidijo in ocenijo ter tak narod uvrste med narode z višjo kulturo in civilizacijo.

Na sprednji steni avstrijskega paviljona je bila razpeta ogromna slika Velikega Zvonarja in nove avtomobilske ceste. Vrh, kočja Adlersruhe, Pasterca, špranje v ledenikih, hoteli, park avtomobilov, cesta, cestni kamni in vozna znamenja; v ospredju travniki, gorske cvetlice. Povečava te fotografije je bila mojstrsko delo: dolga 23, visoka 7 metrov! En cvet izpolnjuje prostor enega kvadratnega metra. Spomnil sem se na našo smuško skakalnico v Planici: ta bi morala vsaj 10 m v višino in 5 m v širino stati v našem paviljonu. Doslej najdaljši skok na svetu, izveden na skakalnici, ki je nekaj novega za svet, bi pričal o naši volji k napredku. Italija je na primer razstavila propeler letala, s katerim je Angello dosegel svetovni rekord v hitrosti, 709,2 km na uro.

Francozi so pokazali slike svojih planin La Meije, Montblanc v velikosti 5×5 m, Švica svoj Zermatt, Saentis, St. Moritz z vrhovi v ozadju v povečavi 3×6 m. V nadnaravni velikosti so te pozdravili smehljajoči obrazi ali cele postave znanih švicarskih gorskih vodnikov in smučarjev. Kakor da živiš v veseli družbi kje ob jezeru L'Ova Cotschna. V našem paviljonu pa so bile kar po klopeh položene slike, ki jih je malokdo natančno pogledal... Preveč in premajhne so bile, zato niso prišle do veljave; in vendar bi gorske slike Ravnika, Tominška in drugih naših izvrstnih fotografov daleč prekosiile lepoto Centralnih Alp.

* »O Pariz, o Pariz, mesto moči in luči, prasijaj, mesto veselja, mesto ljubezni!«

Norveška je razstavila ogromen relief Osla in okolice. Nazorno je prikazala stavbo koč v strmih legah in v snegu, gradnjo gorskih hotelov, bivakiranje v snegu, smučke in drsalke, ob njih pa v naravni velikosti slike rekorderjev in prvakov: Ruuda, Andersena, Staksauda, Engrestangena, Ballagrunda, Sonjo Henie. Tako sta Švica in Norveška počastili svoje prvake. Finska je šla še dalje: V pariškem večerniku »Paris-soir« sem čital takrat sledeče: »Ravnokar je izšla v Helsingforsu, namenjena srednjim šolam, učna knjiga za obvezni pouk v sportni zgodovini, v kateri najdeš tale odstavek: »Prvi veliki šampion finski je bil Hannes Kohlenmainen, ki je zmagal leta 1912 v Charlottenburgu in v Stockholmu v teku na 10.000 in 5000 m. Postal je svetovni prvak v tej disciplini. Kohlenmainove zmage so v finski mladini zbudile ljubezen do sporta. V večji meri kakor kateri naš politični človek je vzpostavil ugled naše dežele.«

Mi še nismo tako daleč. Tudi svetovnih prvakov nismo na razstavi mogli pokazati, ker jih nimamo. A pokazali bi bili lahko tip našega gorskega človeka, prijaznega, poštenega in vdanega vodnika in nosača. Našel sem le nekaj nagačenih ženskih figur, z obrazi lutk, pa v jugoslovanskih narodnih nošah (tudi v gorenjski); aranžer jih je nalepil kar na steno! — V češkem paviljonu sem našel krasno sliko Visokih Tater v velikosti 5×5 m. — Velika Britanija je prikazala svojo deželo na ogromni steni: okrog 40 slik v velikosti 3—4 kvadratnih metrov, oblaki, gore, ravnine in morje, mesta, tovarne in ladje v naravnem sožitju! Pet metrov visoki mornar je predstavljal angleški narod. — Videl sem znamenite ameriški hribe in smučke terene: Le grand Teton, Yosemite national Part itd. — V ruskem paviljonu sem našel zanimivo statistiko razvoja tamkajšnje turizma. V letu 1929 je imela Rusija 42, v letu 1936 že 676 planinskih koč in zavetišč. V letu 1936 je bilo na Elbrusu 2100, na Kavkazu 1200, na Pic d'Alma-ata 614, na Kok Tehoui Bachi 256 oseb! Na Kavkazu torej toliko kakor na Triglavu! Pic d'Alma-ata in Kok Tehoui Bachi sta v Kirgizistanu tam, kjer imata Pamir in Himalaja svoj začetek.

Zvečer, ko je mrak padel na zemljo, je Pariz zažarel v tisočih in tisočih lučeh. Ko sva z materjo hodila zvečer po glavnem razstavnem trgu med Eifelom in Trocaderom in se nisva mogla nagledati igre barv in luči, mi je prišlo na misel najlepše, kar sem podobnega videl v gorah. Zares se naj nihče ne čudi — mnogim nam, če leto za letom za velikonočne praznike hodimo na smučeh na Kredarico. Ali ste že videli solnčni zahod na njej, ko leži še debel sneg tam gori, in opazovali najprekrasnejšo igro prvih jutranjih žarkov v stenah Malega in Velikega Triglava? Neutešeno ostane hrepenenje po teh lepotah! Za prav izredne stvari je Gospod Bog prikrajšal tiste, ki jim ni dal tega čuta.

Kakor memento sem čital na novem Trocaderu napis:

»Il dépend de celui qui passe —
Que je sois tombe ou trésor —
Que je parle ou me taise
Ceci ne tient qu'à toi ami
N'entre pas sans désir.«*

Pri nas hodijo tisoči na gore. Vsaj enkrat na leto. In če gledate te množice mladih in starih, treznih in pijanih, kričavih in molčečih turistov, kako planejo po rožah kakor lačna živina na svežo deteljo, potem pa cele svežnje razmetavajo po cestah, v vlaku in doma, kako se zaganjajo v plašno in težko preizkušeno živad kakor psi, ki so bili dolgo na verigi, brez vsakega spoštovanja in brez ljubezni do gorskega človeka, pastirja, nosača in vodnika, potem se upravičeno vprašate, ali ni njim gora kakor grob, ki molči. Ti vstopajo zares brez hrepenenja v planinski raj!

Ne, prijatelj, brez hrepenenja ne gre v hribih, pa naj bo to volja po zmagi vedno in povsod ali hrepenenje po lepoti ali oboje. Če ti tega Bog ni dal, boš

* Na onem je, ki vstopa,
Ali sem grob ali zaklad,
Ali govorim ali molčim —
To je samo v Tvoji moči, prijatelj,
Ne vstopi brez hrepenenja.

kmalu obsedel za zapečkom ali za gostilniško mizo in ne boš niti romar na Brezje in Višarje, niti planinec, ki občuduje razglede z domačih hribov, se pogovarja z živaljo, boža rože po livadah in planinah; še manj boš plezalec in smučar na visokih gorah, deležen posebnih božjih darov, ampak duševni pohabljenec boš, ki si pozabil na naravo in na lepoto življenja. Za več si bil ustvarjen, pa si pokopal svoje talente!

Pozdravljen, Pariz! Pozdravljena, Francija! Vedno se mi toži po Tvoji svobodi. Pri Tebi je kakor v gorah. —

Pot iz Pariza na Abbeville ob Sommi in v Boulogne sur Mer je precej dolgočasna. Reka Somma spominja na strašno klanje v svetovni vojni. Še so tu in tam napol zasuti jarki in zarjavela bodeča žica; toda zob časa je neizprosna. Tudi v naših planinah je že odstranil taka znamenja, ki motijo pravo planinsko razpoloženje. Sipine kažejo na bližino morja; potem pride Boulogne. Staro obmorsko mesto. Na pomorskem kolodvoru in na ladji srečaš ljudi, ki govorijo samo angleško. Ta jezik mi je šel svojčas hitro v glavo, a še hitreje iz nje. La Manche in Pas de Calais! Samo poldrugo uro vožnje po morju. Megle so se vlačile nad valovi, sonce je zahajalo za temnimi oblaki. S severovzhodne smeri je pihal veter in vode so bile nemirne. To je pot v London, pot svetovnega trgovskega prometa. Pred dvajsetimi leti so tukaj lovili podmornice v nastavljene mreže, tovorne ladje in vojaški transporti so izginjali na dno. Spet je mir. Tisoč in tisoč ladij iz vsega sveta prihaja in odhaja, na morju se porazgubijo, kakor poln vlak nedeljskih turistov v gorah.

V daljavi že vidimo nizko angleško obalo, nato Folkstone z njegovimi mnogimi, enako zidanimi hišicami in izredno skrbno urejenimi cestami. Mesto je kakor »iz škatlice«. Čutim, da nisem več v Franciji. Je nekaj, kar ima drugo vsebino. S prav občudovanja vredno brzino nas pripelje vlak v piči uri v London. Hitro se zaveš razlike med njim in Parizom. Pariz je mesto umetnosti. London skladišče svetovne trgovine. Silne množine dobrin, milijardne vrednosti čakajo tukaj na kupca. Nepregledne vrste avtomobilov in »busov« (avtobus) polnijo ceste; kakor houdurniki prihajajo vozila v glavne žile, tu kakor široka reka zmanjšajo brzino. Ogromnost prometa ne dopušča naglice. Ni lahko hoditi po londonskih ulicah. Ko pridem v kako mesto, hodim ure in ure po njem in se popravljam po potrebi s karto, zaradi splošne orientacije. V Londonu je bil to težak posel; in vsakem oglu sem držal karto v roki in primerjal z njo ulična imena. V dveh dneh pa sem le imel srednje mesto že v malem prstu.

Materi je bilo Londona dovolj prej, kakor sem si mislil. Bil je prevelik kontrast med — Vinico in tem strahotnim mravljiščem avtomobilov in ljudi. »Veš,« mi je rekla, »zelo sem nervozna; pojdemo raje nazaj v Pariz, tam se mi zdi kakor doma...«

V Londonu bi bil rad obiskal zavod za raziskavanje Himalaje. Opustil sem to misel samo zato, ker nisem bil več angleščine. Nepoznavanje jezika je huda ovira. Vidiš samo kulise in osebe, ki se premikajo po odru, a ne veš, zakaj so tu in kaj hočejo. Francoski in nemški jezik nista zadostna.

In vendar se mora pravi hribovec pozanimati za Himalajo. Himalaja, danes še deviško najvišje gorovje na svetu, združuje v svojem pojmu superlativ lepote in planinskega doživetja. Tam gori ni samo led in sneg; na teh vrhovih je prestol bogov, na vrhovih je največja zmaga človeka v alpinističnem smislu. Kako globoko si zajel smisel življenja, kako blizu si prišel neznanemu, končnemu cilju, koliki del neskončne lepote si občutil? Na ta vprašanja je do sedaj odgovarjala samo Evropa. V dvajsetem stoletju pride Azija, pride Himalaja s svojim odgovorom. Že je nastala tekma med narodi, ki želijo prispevati čim večji delež k odkritju najvišjih gora. Sedem angleških ekspedicij na M. Everest, pet nemških na Nanga Parbat, Rusi, nordijski narodi, Švicarji, Italijani, Poljaki, Amerikanci.

Poslovimo se od Londona. Dolga vožnja nas še čaka. Dover-Calais-Pariz in potem nadaljevanje čez prelepo Marnsko pokrajino s slavnim spominom na bitko ob Marui, v Loreno in Strasbourg. Še Rena. Na desnem bregu postajica Kehl, kjer pozdravljajo obmejni organi z dvignjeno roko. Prišli smo v nov svet.

Del tega, kar sem iskal v Londonu, sem našel v planinskem muzeju v Münchenu. V sobi Himalaje se nahaja prekrasen relief Nanga Parbata in Mount Everesta. Lepi diapozitivi v oknih predočujejo podrobnosti: Pik K2, Mustagh-

Turm, Gasherbrun, popisi posameznih vzponov, spominske plošče himalajskih junakov — koliko poučnega, koliko pravega planinstva in alpinizma vidiš tukaj! Morda je prav, če omenim letnice, kdaj je stopila prva človeška noga na vrhove Vzhodnih Alp: Watzmann 1799, Großglockner 1800, Dachstein 1832, Große Zinne 1869, Ortler 1804, Antelao 1863, Monte Cristallo 1865, Dobrač 1692, Storžič 1758, Triglav 1778, Ojstrica 1832, Mangrt 1836, Viš 1855, Gamsmutter 1886, Kanin 1874, Skuta 1875, Montaż 1877, Suhi Plaz ali Škrlatica 1880, Grintavec 1881. Naš Triglav ne prekaša vseh vrhov po višini, a po svoji lepoti in privlačni sili jih gotovo; saj si ga je človek zaželel 22 let pred Großglocknerjem in 54 let pred Dachsteinom. Reševanje v steni Eiger, alge rdečega snega, kače posebej iz slovenskih krajev. Veliki reliefi Pala-skupine, Saentisa, Matterhorna in drugih. Med mnogimi sem našel tudi relief Triglava, ki ga je podaril muzeju Edler von Pelikan. Občinstvu v pouk so pokazali lepo posušene, najbolj ogrožene planinske cvetlice: Nigritella nigra, Gentiana lutea, Daphne striata, Primula glutinosa, Gentiana pannonica Scop, Gentiana acaulis, Primula auricula, Artemisia mutellina, Leontopodium alpinum. D. g. S. Gratet de Dolomieu, profesor geologije v Parizu, je dal svoje ime Dolomitom; on jih je odkril. — Planinci, pazite na ogenj v kočah: 8 planinskih koč D. u. ö. Alpenvereina je že zgorelo! In še mnogo drugih stvari.

Ta muzej bi moralo videti ljubljansko županstvo — potem bi se morda našel tudi v Ljubljani kak kot za našo ustanovo...

V »Münchner Neueste Nachrichten« sem slučajno čital članek »Naloge visoke šole narodno-socialistične stranke«. Stranka ustanavlja posebne šole Adolfa Hitlerja za vzgojo bodočih voditeljev Nemčije: izbrana mladina v starosti 12—18 let, ne glede na stan in premoženje, 32 šol in 4000 učencev. Oni, ki končajo to šolo in pokažejo dovolj znanja in značajnosti, vstopijo, potem ko so si izbrali svoj poklic ali nadaljevali študije na vseučilišču, v strankino visoko šolo, ki se vrši v treh gradovih (Ordensburg). Prvo leto v pomeranskem gradu Krössinsee je v učnem načrtu jadranje, lahka atletika, letenje in jezdenje. Pouk se nadaljuje naslednje leto na gradu Vogelsang. Kdor tukaj prestane preizkušnjo, pride v Sonthofen; tu bo treba pokazati na težkih smuških in plezalnih turah višek poguma, vztrajnosti in odpornosti. Učnih predmetov, ki vsebujejo znanost in umetnost, tukaj ne omenjam.

Pri nas pa še vse počiva na zasebni pobudi. Država je počasna kakor v Gogoljevem »Revizorju«...

Materi in meni je bila želja po domu vsak dan večja. Odpeljala sva se iz Münchena v Salzburg in ob Salzachi mimo Bischofshofena proti jugu. Na vzhodni strani je Dachstein. Skoro bi ga bil pozabil, ko sem razmišljal, s kakšnim tempom napredujejo nekatere države v zapadni in srednji Evropi, medtem ko pri nas razmetavamo s časom. Bomo li pripravljeni, ko pride čas preizkušnje?

Dachstein mi je prepodil te nemirne misli. Pred tremi leti smo ga obiskali Miha, Joža, Stane in jaz. Ni nas maral. Tujei smo bili. V hudem nalivu in pozneje v megli smo kolovratili po obsežnih snežiščih in pustih skalah. A ko smo mu pripovedovali, da mu nismo tako tuji, da ga dostikrat pozdravljamo z vrha Triglava in z drugih naših gora, je blagohotno odkril svojo megleno zaveso. Pozno popoldne smo bili na vrhu. Takoj smo si bili prijatelji. Gostoljubnejšega vrha nisem še našel. Pokazal nam je najlepše, kar ima. Videl sem prvikat »glorijo« v planinah. Solnce se je pomaknilo proti zahodu in je »od zadaj« posvetilo koroške in tirolske hribe. V daljni dalji je sijala majhna piramida, ki smo jo imeli za Matterhorn. Južni vetrovi so nakopili oblake v najčarobnejših barvah nad bližnjimi grebeni. Redko sem v naravi videl lepšo sliko.

Visoke Ture in kmalu naša prelepa Koroška! Še Področica, predor — kolikokrat smo se že smučali tisoč metrov nad njim! Jesenice. — Joža po navadi čaka na kolodvoru z nahrbtnikom, s smučkami in z vrvo, in išče z očmi, če smo v vlaku... Gorenjska ravnina, Šmarna gora, vlak se ustavi na ljubljanskem kolodvoru. — Počovanja in spominov je konec.

Med čitanjem sta, dragi tovariš in tovarišica, gotovo opazila, da pêle-mêle ni noben vrh in moj članek ni opis novih vzponov na njo. V opravičilo vama povem, da ta »vse križem in vprek« vendar pomeni v meni celo goro spominov, doživetij, čustev, misli in želja! Nekatere sem tukaj napisal, druge shranil v duši in mislih.

Foto M. Lipovšek

Studor

Naš kotiček

NA KOMNI

*Če Zlatorog se rdečih rož naužije:
prerojen na višinah spet kraljuje,
junaško s preganjalcem se bojuje,
oko ponosno od poguma sije.*

*Kdor solnca se in vonjev tu napije,
ta okrepčan težavam vsem kljubuje,
se v znoju še v bolestitih očiščuje;
spet v trudno dušo topla radost lije.*

*Zato me s silo sem na Komno vleče.
Razgled odpiram znova v dni bodoče
in brišem si sledove težke ječe.**

*Mefisto, glej, se več mi ne krohoče.
Počiva v miru srče koprneče,
živeti in trpeti se mi hoče.*

Jos. Šter.

Antse:

IZ DNEVNIKA PLANINCA

3.**

Molk težak. Skala vrh masiva. Trka čas, sprostila se bo v grušč in raz. Z nebes jo bo udarila sekira.

Viharnik ob njej, oklešččen, zgrbančen še eno vejo ima, vejo, ki noč in dan prepeva, tiho sebi prepeva, samogrč viharnik. V prepade pa grušč, a solnce samodrč preko neba.

Nižje tihe vode. Divjih grebenov kamenčki izbrušeni leže na dnu čistih oči. Dolgo me gledajo. Kdo skale drobi, prepade zasiplje?

Steza v solnce gre. Noga zvončke ledene gazi. Izpod snega že veliki rdeči telohi lezejo v zasolnčeno meglo. Plazovi se trgajo in grme v dolino. Za njimi se usiplje po kaminih sneg, kakor moka iz vreče. Grmj in odmeva.

Na Mrzlo goro danes ne prilezem. Tičim v snegu do ramen in vidim dva gamsa, ki upirata začudene poglede v človeka. Ko se s cepinom vendarle zavihitim na skalo, šineta med stene. Plaz se utrga in zakrohota nad njima.

Utrgam rdeči cvet. Domov me kliče. Kaj naj počnem pritlikavček med velikani!

* Pesnik je prebil težke čase v vojnem ujetništvu. — Ured.

** Gl. naš letnik 1938, 256.

Obzor in društvene vesti

Prezident dr. Emil Hácha in SPD. Ob izvolitvi novega predsednika Češko-slovaške republike je naše časopisje prineslo več zanimivih podrobnosti iz njegovega življenja; nikjer pa se ni navedlo, da je bil novi predsednik v predvojnem času velik ljubitelj naših planin in član Slovenskega Planinskega društva. Nekako v času otovitve Češke kočje pod Grintavcem ga je v naše planine vpeljal univ. prof. dr. K. Chodounský; z njim je takrat in v poznejših letih predelal marsikatero naporno, večkrat tudi nevarno turo. »Planinski Vestnik« navaja dr. Emila Hácha dvakrat: prvičkrat l. 1902 kot kr. dež. koncipista med člani Češke podružnice SPD (str. 50), drugičkrat l. 1911 kot tajnika dež. odbora v obnovljenem seznamu čeških članov iste podružnice (str. 130). Ko je ob izbruhu svetovne vojne prestalo delovanje Slovenskega Planinskega društva, je izpadlo tudi Háchovo članstvo. Po vojni je dr. H. svojo pozornost usmeril na češkoslovaške planine; na njih je poslej našel potrebno razvedrilo, kakor je ta gorski svet še danes 66-letniku v radost in veselje, kar izpričuje zlasti njegov odziv deželni slovaški vladi, ko ga je le-ta za minule božične praznike povabila, naj del svojih počitnic prebije v slovaških gorah. — Naj bi novemu poglavarju bratske republike bilo dano, da bi z gorate Slovaške mogel še večkrat zreti po širnem slovaškem svetu in ga medsebojno vsaj nekoliko približati. P. P.

Fran Kos: »Über die polymorphe Aufspaltung der Isotomuri«. Prirodopisne razprave, 3 (8), str. 167—237. (Izdaja in zalaga Prirodoslovno društvo v Ljubljani, 10. jan. 1938).

V februarški številki leta 1937 (str. 57) smo poročali o strokovni razpravi istega avtorja, z naslovom »Orchesellenstudien« (Prirodosl. razprave, 3 (2); Ljubljana, 5. septembra 1936). Pričujejočo razpravo bi v mnogih ozirih mogli nazvati nadaljevanje prejšnje. Avtor namreč tudi v svojem novem delu opisuje v razvoju zaostalo skupino pražuželk, in sicer rod *Isotomurus*, ki je v najbližji sorodnosti z znano ledeniško bolho *Isotoma saltans* Ag. (*Desoria* glacialis). Ker za rod *Isotomurus* nimamo svojega izraza, smo seveda prisiljeni tudi njega imenovati v slovenščini snežna ali ledeniška bolha. Domovina teh 2—5 mm dolgih živalic so najvišji predeli Alp, kjer kraljujeta večni led in sneg. V odličnih višinah nivalne stopnje jih najdemo včasih v tako presenetljivo velikih množinah, da so od njih tla temno obarvana. Sistematsko jih prištevamo v red poskočnih Collembolov; ti so razširjeni preko vse zemlje od arktičnih pokrajin, ki se površnemu opazovalcu zde brez živih bitij, do najbolj bujnih tropičnih pragozdov. Z redkimi izjemami so številne vrste maloštevilnih družin tega reda značilne najbolj po tako zvanem skakalnem organu na zadku. To je nekakšni rogovilasto razepljeni nogi podoben, neparen izrastek na zadku, ki ga živalica v mirujočem stanju ima podvitega pod telesom. Ako jo vznemirimo, udari z viličastim aparatom silovito po podlagi in se dvigne v višino ter napravlja prav dolge skoke. Edino ta podobni način gibanja je dal povoda, da te živalice označujejo z imenom nadležnih človeških parazitov; sicer si pa živali niso prav nič v »sorodu«.

Pri nas omenja ledeniške bolhe Karel Dežman v posebni razpravi l. 1862 (III. Jahreshaft des Vereines des krainischen Landes-Museum, str. 210—214). Najprej jih je našel septembra 1847 ob kopnečem snegu na Kamniškem sedlu; v prvih dneh avgusta 1858 in 1859 pa tudi na ledeniku pod Triglavom. Zlasti na slednjem mestu jih je videl v ogromnih množinah: vsaka kepa snega in ledu, ki jo je prijel v roko, je bila črna od njih, kakor bi jo kdo posul s premogovim prahom. Z večjim očesom je Dežman opazoval njihovo vrvenje, kadar jih je podražil, žeš deloma (tako je namreč zapisal) skačejo na slepo srečo v globino, deloma pa si spretno in hitro najdejo zatočišče, prostemu očesu nevidnih luknjic v snegu. Zjutraj jih je včasih našel zamrzle in trde v ledu; ko pa je preko dneva zasijalo toplo sonce, so zopet veselo skakale okrog in si iskale hrane v drobnih živalskih in rastlinskih ostankih.

Tudi dr. Fr. Kos je večino obdelanega gradiva nabral v območju triglavske snežišče, in sicer v letih 1931 do 1936. Zaradi primerjave taksonomičnih znakov nekaterih novih s posebnostmi znanih vrst in z ozirom na mnogoličnost oblik rodu *Isotomurus* je vključil v krog razprave tudi nižinske forme iz okolice Grosupljega. Na osnovi novo ugotovljenih znakov je izpopolnil prvotne diagnoze nekaterih sicer že znanih vrst, oziroma različkov, in v enem primeru uveljavil starejše ime. Pri določevanju in primerjanju z že znanimi vrstami se je izkazalo, da pri nas živi tudi vrste, ki se bistveno ločijo od do sedaj v strokovni literaturi zabeleženih. Imenoval jih je z novimi imeni. Take vrste so: *Isotomurus viridipalustris* Kos, *Isotomurus denticulatus* K., *Isotomurus pentodon* K. in *Isotomurus lateclavus* K. Pri dveh vrstah ni mogel točno ugotoviti in sorodstveno določiti morfoloških ter drugih znakov; zato jih je provizorično označil *Isotomurus A.* in *Isotomurus B.* Poleg dveh že opisanih oblik izhajajo vse nove vrste iz nahajališč pod Triglavom. Brez dvoma bi vsi diagnostični znaki pridobili na vrednosti, ako bi imel avtor na razpolago čim več materiala iz mnogih različnih nivalnih, subalpskih, montanskih in nižinskih nahajališč. Tako delo ekstenzivnega značaja na pražučelkah bi bilo predvsem potrebno, ker bi pokazalo bogastvo teh oblik na naših tleh v pravi luči in bi specialistu zelo olajšalo delo pri težavnem določevanju.

Na koncu dodaja avtor razpravi splošen pregled morfoloških znakov in sistematski ključ, ki vpoštevata tudi nove vrste v tribusu *Isotomurini*. Delo je pisano v nemškem jeziku in ga zaključuje slovenski izveček. Opise pojasnjujejo pregledne, originalne skice.

Zelo je hvalevredno, da se je dr. Kos lotil ravno opisovanja živalic s področja planinske favne, ker takih del najbolj pogrešamo. Vsem željam planincev pa bo ustrezno šele, kadar bomo dobili pregleden ilustriran priručnik našega planinskega živalstva. Za tako delo bo tudi lažje dobiti založnika ko za Kosovo razpravo, ki jo je založilo Prirodoslovno društvo v Ljubljani. Že dolgo vrsto let omogoča imenovano društvo, skoro brez podpore javnosti, našim znanstvenikom natisk specialnih del.

Viktor Petkovšek.

Plezalni in reševalni tečaj Akademске sekcije SPD na Kamniškem sedlu.

Po začrtanem programu je Akademška sekcija SPD od 10.—17. julija 1938 izvedla svoj drugi plezalni tečaj. Bil je brežhibno organiziran in je nad vse pričakovanje dobro uspel; saj so se pa tudi vse obsežne priprave točno izvršile. Udeležencev plezalnega tečaja je bilo devet, reševalcev trinajst. Vsak je dobil za plezalnike klobučevino, ki jo je skupini podaril tovarnar g. Bonač. Hvala mu! Tečajniki so v koči uživali ugodnost brezplačnega prenočišča, nadalje plačano vozno in avtobus v eno smer. Živila so prinesli s seboj; kuhala jim je izborna gospa Marička. — Plezalni tečaj je odlično vodil alpski veščak tovariš Vinko Modec, nenadkriljiv učitelj v skali. Vsestransko je vpeljal tečajnike v teoriji in praksi. Uporabljala se je kajpada individualna metoda, ki pa je možna le pri manjšem številu tečajnikov, ali pa pri večjem številu voditeljev, zanesljivih gornikov. Kot tak je tovarišu Modecu pomagal vneto tovariš Vrhunec.

Prvotno je bil tečaj zamišljen na Turncu v Grmadinih skalah. Na predlog g. Modeca pa se je odbor odločil, da ga izvede v gorskem okolju; saj ima višinski teren vse drugačno učinkovitost in pravo pristnost. V Grmadinih skalah bi se pozneje vežbale plezalske posebne spretnosti (oporna poč, prevesa, Modecjev škripčni poteg, prečenje v gladkih, strmih ploščah z Dülferjevim sklepom). — Delalo se je dnevno po deset ur. Vsi tečajniki so bili polni volje in veselja do skale; naravnost fatalno so prezirali — zračni strah. Zvečer so bili navadno vsi utrujeni; le neumorni Modec jih je še ure učil in učil. Ničesar ni prezrl. Naučili so se navezave, raznih vozlov, prostega plezanja in varovanja, načinov gvozdjenja v kaminih in počeh, prečenja s pomočjo Dülferjevega sklepa, spuščanja ob vrvi in nihalnega prečenja, samoreševanja in reševanja tovariša v steni.

Šesti dan (15. jul.) popoldne se je začel reševalni tečaj, ki je bil središče zanimanja akademikov. Osrednji odbor SPD je poveril g. dr. Novaku nalogo, da nam je nazorno predočil teoretično in praktično vse primere prve pomoči pri nesrečah v gorah. Gospod doktor si je s svojo stvarnostjo pri šaljivo-zaupljivem tonu našo skupino tako osvojil, da smo o kočljivem predmetu še

pozno v noč debatirali. Tehnično vodstvo reševanja pri nesrečah v skali sta imela v rokah gg. Modec in Režek, ki sta izžrpala vse svoje znanje, dajajoč ga mladim. V soboto se je vršilo reševanje s pomočjo reševalne vreče, ki jo je skupina pripeljala na lastne stroške iz Kranjske Gore.

Ob zaključku tečaja je g. Modec toplo priporočal bodočim gornikom, naj sistematično delajo, če imajo resen namen do gorā. Začno naj z lažjimi vzponi, predvsem pa naj jih ponavljajo; le v tem primeru bodo pravilno ocenjevali težavnost skale ter se navadili najti najbolj naravno smer in se izognili zaplezanju. Seveda je čut orientacije posamezniku več ali manj prirojen; dá se pa z vežbo izostriti. Kdor ga nima, naj se pridruži spretnemu tovarišu. Izredno lepo je g. Modec apeliral na čut in odgovornost tovarištva v planinah.

V nedeljo (17. jul.) opoldne je bil tečaj zaključen.

Sledeč razvoju zimske alpinistike namerava Akademsko skupina organizirati odnosen zimski tečaj. Ko bo tudi ta tako uspešno izvršen, se bomo približali uresničenju glavnega namena: da ustvarimo alpinsko akademsko reševalno skupino, sestavljeno iz članov, izvrstno izvežbanih in opremljenih za letne in zimske razmere. To pa bo mogoče le z izdatno podporo Osrednjega društva SPD, ki je že do sedaj naša stremiljena razumelo in rado podprlo.

Karlo Tarter.

Slovensko Planinsko društvo v slovanski in mednarodni organizaciji. (Naslednje podatke smo posneli po tiskanem poročilu g. dr. Jos. Pretnarja, ki je bilo predloženo na kongresu Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije meseca oktobra 1938 v Beogradu, str. 12—16.)

1. **Asociacija slovanskih planinskih društev** je imela svoj kongres v Pragi od 29. junija do 3. julija 1938. Jugoslovansko zvezo sta zastopala gg. dr. Vladimir Belajčič iz Novega Sada in dr. Arnošt Brilej iz Ljubljane. Stalno tajništvo je bilo lansko leto v Krakovu, letno poročilo je podal prof. dr. R. Kettner. Pomembno je, da je iz Grške in Romunske izšla ponudba za medsebojno vzajemnost v njihovih in Zvezinih kočah. Načrt izmenjavanja predavateljev ni uspel. Gradivo o reševanju je najboljšeje prispevala jugoslovanska Zveza. Asociacija je pripravila nova pravila, ki se izročajo članicam v nadaljnje posvetovanje. — Jugoslovanska delegata sta predlagala, da se naj vztraja pri izmenjavanju predavateljev, nadalje, da se naj izmenjava mladina; pod poljskim vodstvom naj se pripravi ekspedicija v kako inozemsko velegorje; na kongresih naj se podajata vsaj dva splošna referata. Dr. Brilej je opozoril na potrebnost, da se kongresi vrše vsako (ne vsako drugo) leto. — Za bodočega predsednika je bil izvoljen dr. Fran Tomišek, ki bo z dr. Belajčičem tudi stalni tajnik; v stalnem svetu Asociacije bosta za Jugoslavijo gg. dr. Pretnar in dr. Brilej.

2. **Mednarodna Unija planinskih združitev** (Union internationale des Associations d'alpinisme) v Ženevi je imela svoj zadnji kongres takisto v Pragi (29. do 30. avgusta). Delegat jugoslovanske Zveze in poročevalec je bil dr. A. Brilej, ki je izmed samostojnih predlogov med drugim zahteval, da dobita Češkoslovaška in Jugoslavija zastopstvo v izvršnem komiteju Unije, češ da njuna (in bolgarska) društva štejejo sama 137.000 članov, ko jih ima Unija samo nekaj nad 270.000, in to iz 14 držav; nadalje je predlagal, naj se Unija prične baviti z vprašanjem uprave v planinskih društvih. V ostalem so se na kongresu razmotrivala tekoča ali na prejšnjih kongresih sprožena vprašanja. Izmed teh je dala pobudo, oz. predložila konkretno snov jugoslovanska delegacija: glede varstva prirode in uredbe narodnih parkov, glede čuvanja pred nevarnostmi snega in plazov, o ustanovitvi mednarodnega fonda za podporo ponesrečenecem, o izvežbanju vodnikov in o literarnem ter umetniškem delovanju planinskih društev in o planinskih muzejih. Govorilo se je tudi o izboljšanju zvez med planinskimi postojankami (telefon, radio), o civilni odgovornosti vodnikov, planincev in planinskih društev. Sestava skupnega planinskega vodnika Unije še ni končana. Uvedba recipročnih legitimacij za člane Unije je bila vsaj za Jugoslovane neizvršna; niso dobili niti legitimacij niti odgovora na naročilo. — Predsedoval je kongresu g. Edmond d'Arcis. — Prihodnji kongres Unije bo v Stockholmu.

Ob 75 letnici Švicarskega alpskega kluba (1863—1938). Oktobrski zvezek švicarske planinske revije »Die Alpen — Les Alpes — Le Alpi« je ves posvečen jubileju društva in pregledu dela, ki ga je ta zgledna organizacija izvršila v teku 75 let svojega obstoja. Spominški spis obsega celih 160 strani in je poln poročil o krasnih uspehih vsestranskega dela kluba. Poleg čisto zgodovinskega članka, popisujočega nastanek in razvoj društva, ki je pričelo delovati leta 1863 z osmimi podružnicami in 257 člani, a danes združuje v 84 sekcijah 31.226 švicarskih planincev, je zlasti zanimiva bilanca društvenega dela na polju zidanja zavetišč, ki jih ima klub 117, ter glede pospeševanja in urejevanja vodništva, ki je z zakonitimi uredbami dobro preskrbljeno in svoje vodnike izvežba v odličnih tečajih. Vodniki so zavarovani zoper nezgode in bolezni, razni fondi jim pomagajo v stiskah in nesrečah. — Zelo delaven je bil klub tudi v literarnem pogledu; izdal je celo vrsto vodičev po Švicarskih Alpah in lepe, pregledne in podrobne karte. V svojih letopisih in revijah je vedno posvečal veliko pažnjo vedam, predvsem prirodoslovnim, zlasti proučevanju ledenikov in jam. Reševalno delo je v Švici po zaslugi Alpskega kluba zgledno urejeno; o tem delu je izšla vrsta strokovnih razprav in priročnikov. Klub je nadalje zavaroval celokupno članstvo zoper nezgode, ustvaril mladinske organizacije, razvijal obširno publicistično delavnost ter podpiral umetnost. Alpinski muzej v Bernu, ustanovljen leta 1905, leta 1934 nameščen v krasni novi zgradbi, je pač najpopolnejši institut te vrste v Evropi. Centrala skioptičnih slik obsega danes zbirko okrog 10.000 komadov; knjižnica kluba ima 11.500 zvezkov, 600 kart, 300 panoram. — Vodstvo društva je krepko podpiralo razvoj zimskega sporta; smučanje je doživelo nesluten razmah. — Vsi ti lepi rezultati smotrnega dela so obrazloženi v omenjeni publikaciji na kratek, a izčrpen način, s treznimi, stvarnimi članki brez samohvale in osebnega kulta.

Tako podaja visoko kulturne narod bilanco o svojem delu. Zaključek — vreden del celote — pa tvori razmišljanje Carla Eggerja o izpremembah v psihi planincev tekom dolge 75-letne dobe. Prvotni nagibi so bili brez dvoma želja po znanstvenem raziskovanju; ta je gnala učenjake-planince v gore, hkrati pa tudi hrepenenje po novem, neznanem, po doživljajih in pustolovstvih. Pisatelj se upira vrednotenju planinstva kot sportne panoge; v tem uveljavlja naziranje, ki je že tradicionalno v vrstah švicarskih planincev. Njegov nauk mladini se glasi: Vrnite se k preprostosti, prirodnosti in spoznanju, da želja po rekordih ne pomeni najvišje stopinje v planinstvu... Švicarji odklanjajo graduiranje gorskih vzponov, škipčeve potege in vse tehnične pripomočke, ki ponižujejo gore na »plezalna ogrodja«, na sredstva, kjer moderni rekordisti razkazujejo svoj »alpinismo acrobatico« vpričo navdušenih gledalcev, ki »kakor v gledišču poskajo izrednim dejanjem, da odmeva od sten«. Treba je braniti duha planinstva, zavreči senzacije, kult junaštva in predvajanje mehaničnih dejanj, kakršno prinaša s seboj pojem sporta. Povrniti se moramo k zdravemu, naravnemu in plemenitemu čutu naših očetov in njihovemu spoštovanju božanstvenosti v gorskem svetu,« zaključuje pisatelj. — Nov, resen glas, ki predstavlja ne samo mnenje posameznika, temveč globoko prepričanje najbolj planinskega naroda na svetu.

Dr. A. B.

Stefan Popov: »Planini i hora« (»Planine in ljudje«). — Štefan Popov tudi pri nas Slovincih ni popolnoma neznan. Čitali smo njegove prispevke v »Blg. turistu«, ki ga urejuje sedaj že tretje leto, v »Mladem turistu« in v letopisu Blg. alpijskega kluba. Vemo, da je Popov agilni in borbeni tajnik Blg. turističeskega Sjuza, srečali smo ga že tudi osebno kot mednar. predstavnik bolgarskega planinstva pretoklo leto v Pragi. Njegovo ime ima dober zvok med bolg. planinskimi pisatelji. Sedaj je Popov zbral »raztresene ude«, dodal nekaj neobjavljenih spisov, izdal 234 strani obsegajočo knjigo in jo posvetil »mladim ljudem, ki okusijo srečo, da prvokrat pogledajo z gorskega vrha v svet«. Pisatelj opisuje osem ali deset navadnih vzponov v domačih gorah (Jumrukčal, Musala, Belmeken, Damka itd.), nekaj izletov v tujino (Watzmann, Öztalske Alpe, Großglockner, Wiesbachhorn). Glavna pozornost mu je na vseh izletih in vzponih obrnjena proč od zunanjega sveta, v lastno notranjost. Popov mnogo razmišlja, rije v globino. Zanimajo ga problemi planinstva, filozofija alpinizma. Zato naslovi poglavij: »Človek in planina«, »Bistvo in smisel planinstva«, »Psihologija planincea«.

»Vpliv gore na duševnost planince«, »Turizem in planinstvo«, »Bolgarsko planinstvo«. Odnos Bolgara-planince Popova do planin je precej oddaljen od gledanja modernih alpinistov na goro in gorništvo; saj je njim predvsem do dejanja in njega etične vsebine in pomena, dočim Popov doživlja goré bolj z estetske in čustvene strani, a ne kaže mnogo smisla za aktivizem v planinstvu. Iz vseh člankov, ki so zbrani v tem obširnem delu, zveni plameteče domoljubje, globoka ljubezen do gora, usodna povezanost z gorskim svetom. Pisatelja bi uvrstil med misleče popotnike, med simpatične tipe gorohodcev, ki se v planinskih samotah izživljajo predvsem duševno. Pesniški jezik, bogat in ubran, povečuje užitek, ki ga nam je pripravil Štefan Popov s svojo planinsko knjigo.

Dr. A. B.

Tečaj za oskrbnike gorenjskih planinskih koč je priredilo Slovensko Planinsko društvo v »Zlatorogu« ob Bohinjskem jezeru v soboto in nedeljo, dne 3. in 4. septembra 1938. Tečaj, prvi svoje vrste, se je vršil pod vodstvom načelnika gospodarskega odseka Osrednjega društva SPD g. C e s a r j a Jožeta. Podrobno se je obravnaval poslovnik, ki ga je izdalo SPD za svoje oskrbnike in ki obravnava oskrbo, upravo, inventar, hišni red, vzdrževanje koč itd. Vršile so se več ur trajajoče praktične vaje v serviranju, vedenju pri postrežbi in v primerem obnašanju v razgovoru z gosti. Praktične vaje v serviranju je vodil gostinski strokovnjak g. M u c o l i n i. Tudi so oskrbniki pod strokovnim vodstvom sestavljali obračune ter se poglobljali v knjigovodstvo, kolikor ga potrebujejo v svojem poslovanju. Bila je obširna debata o predlogih, ki so jih sestavili oskrbniki. V nedeljo je načelnik reševalnega odseka g. dr. Bogdan B r e c e l j nazorno razložil prvo pomoč pri nezgodah v planinah. — Tečaja se je udeležilo 16 oskrbnic in oskrbnikov planinskih postojank iz Julijskih Alp in Karavank. Vsi so z zanimanjem sledili razpravam. Pred pričetkom poletne sezije bo SPD priredilo enake tečaje za oskrbnike Kamniških in Savinjskih Planin ter za oskrbnike Pohorja. — Na željo oskrbnikov se bodo organizirali slični tečaji vsako leto. Izpopolnili se bodo s tem, da bodo vabljeni na praktične vaje v postrežbi tudi uslužbenci oskrbnikov.

»Hrvatski Planinar«, glasilo »Hrvatskog Planinarskog društva«. Ker sta izza našega poročila v lanski 12. številki (str. 344) izšli zadnji dve številki bratskega hrvatskega časopisa, zaključujemo zdaj svoj referat s posebno omembo, da hrvatski planinci v naše ožje — slovenske — planine ne samo zahajajo, ampak o njih v svojem »Planinarju« tudi pišejo. N. pr. o turi na Visoko Ponco (Vladimir Horvat), o Peci (Lina Horvat, ista pisateljica tudi o Sv. Uršuli), pri svojem potovanju skozi divne alpske kraje je Walter Flašar začel z našo gojenjsko Dolino i. dr.

T.

Slovenija — Jugoslavija — s tem naslovom sta Tujsko-prometni zvezi v Ljubljani in Mariboru za letošnjo zimsko sezono izdali zimskosportni prospekt, ki nazorno prikazuje in prometno pojasnjuje glavna središča zimskega sporta v Sloveniji, na eni strani z lepimi fotografskimi posnetki (Komna, Kranjska Gora, Planica, Krma, Konjska planina, Pokljuka, Okrešelj, Pohorje, Dom na Komni, Senjorjev dom), na drugi strani s tipičnimi zemljevidi in s kratkim besedilom. Publikacija nedvomno dobro služi svoji svrhi. Pri zemljevidih moti slaba ločitev sokrat od glavne karte; označba s številkami bi naj bila tudi v razlagi z rdečo barvo.

T.

Knjižne novosti. 1. Ernest Thompson Seton, Rolf gozdovnik. Založba Sled, Ljubljana 1938. — 2. Dr. Janez Mencinger, Moja hoja na Triglav. Uredil dr. Jos. Tomižšek. Izdala Planinska Matica, Ljubljana 1938. — 3. Valter Bohinec, Postglacialno Korénško jezero. Posebni odtis iz Geografskega Vestnika. XIV, 1938. — 4. Svetozar Ilešič, Škofjeloško hribovje. Posebni odtis iz Geografskega Vestnika. XIV, 1938. — O teh delih bomo v prihodnjih številkah poročali.